ΈΤΟΣ Θ'. ΈΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗι 11 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1892 ΑΡΙΘ. 13

ΓΡΑΦΕΙΟΝ
4ΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 59
Ἕκαστον φύλλον τιμᾶται λεπτῶν 20.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ Μ. ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ
ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ
Ἐσωτερικοῦ δρ. 10.—Ἐξωτερικοῦ φρ. χρ. 12: Ρωσίας ρβλ. 5

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ
ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ὁ Παρνασός.
Ἡ σχολὴ τῶν ἀπόρων παίδων, ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ Πανηγυρικοῦ λόγου τοῦ κ. Σπ. Π. Λάμπρου.
Εὔδοξος ὁ θαλασσοπόρος. Μελέτη ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Καράλη (Τέλος).
Φωτεινή. Διήγημα ὑπὸ Π. Α. Ἀξιώτου (Συνέχεια).
Ὁ Λοτὴ κατὰ τὸν Ἰούλιον Αεμαίτρ. μετάφρ. Κ.
Φάντασμα τῆς Ἀνατολῆς μυθιστορία Πέτρου Λοτῆ
Αἱ πρωτεύουσαι τοῦ κόσμου: Παρίσιοι, ὑπὸ Fr. Coppée. Μετάφρασις Ἰ. Α. Ζυγομαλᾶ.
Ψηφιδωτόν.
Εἰδήσεις τῆς Ἑβδομάδος. Ἐγχώρια—Ἐξωτερικά—Ἀρχαιολογία—Φιλολογία—Καλλιτεχνία.
Ἐφημερίδες. Ἀνέκδοτα, Περίεργα, Ποίκιλα.
Ἰδιαίτερα Γράμματα
Νέα Βιβλία.

Ο ΠΑΡΝΑΣΟΣ

Ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς *Ἑβδομάδος* ἠκούσθησαν κατὰ καιροὺς λόγοι συγκινοῦντες, ἐνθουσιάζοντες, διδάσκοντες· γενεὰ σχεδὸν ὁλόκληρος, προσηλοῦσα τὸ βλέμμα ἐπὶ τῶν σελίδων αὐτῆς, ἀπερρόφα τὸ πῦρ, ὅπερ λογάδες τοῦ ἔθνους ἤντλουν ἐκ τῆς καρδίας των, ἵνα δι' αὐτοῦ ἀνάψωσι ὑπνώττοντα αἰσθήματα καὶ μεταδώσωσι ζωὴν εἰς καρδίας, αἵτινες εἶχον λησμονήσει τί ἐστὶ παλμός.

Εἶνε δικαιοσύνη τοῦτο, ἀποδιδομένη εἰς τοὺς εὐγενεῖς ἡμῶν συνεργάτας.

Ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς *Ἑβδομάδος* ἐκηρύχθησαν ὑγιεῖς ἀρχαί, ἐπατάχθησαν κακίαι, αἵτινες ἂν ἀφίνοντο ἐλεύθεραι θὰ διέπραττον μείζονα κακὰ ἢ ὅσα διαπράττουσιν. Ἐλέχθησαν πικραὶ ἀλήθειαι, ἃς ἄλλοι ἔκρινον ἐπικερδέστερον ἢ συμφερώτερον νὰ ἀποσιωπήσωσιν.

Εἶνε καὶ τοῦτο δικαιοσύνη, ἣν ἡ μετριοφροσύνη δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ καταπνίξῃ.

Ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ ἀθορύβου καὶ ἀνεπισήμου βήματος τῆς *Ἑβδομάδος* καὶ ἄλλων—πολὺ ὀλίγων — δημοσιευμάτων ὑπάρχουσι καὶ ἕτερα βήματα, ἰσότιμα καὶ ἐξ ἴσου ἐπωφελῆ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν πατρίδα, τούτων δὲ εἶνε ἀναμφιλέκτως ἐπισημότερον τὸ βῆμα τοῦ *Παρνασσοῦ*.

Ἐπὶ τούτου, ἐπὶ τέταρτον αἰῶνος, παρήλασαν ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην, αἱ εὐγενέστεραι ὑπάρξεις, ἡ ἀριστοκρατία, ἡ μόνη ἀριστοκρατία, ἡ τοῦ πνεύματος, ἵνα διανείμῃ δαψιλῶς τοὺς θησαυρούς της καὶ ἀντὶ τούτων δρέψῃ ἐν φύλλον ἐκτιμήσεως ἂν ὄχι δάφνης· ἵνα ἐπιδείξῃ τὴν παλινόστησιν τοῦ ἐξορίστου ἑλληνικοῦ πνεύματος, ἵνα γεννήσῃ τὸν πόθον τοῦ καλοῦ καὶ τὴν εὐγενῆ ἅμιλλαν.

Καὶ τούτου ἡ ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας ἐπίδρασις καὶ ἡ ὠφέλεια βραδύτερον μόνον θὰ ἐκτιμηθῇ δεόντως. Βραδύτερον ὅτε ὁ φιλόσοφος θὰ ἐρωτήσῃ τίς ἐξημέρωσε τόσα ἡμιάγρια ἔνστικτα, τίς ἰσοπέδωσε τόσους ἀπορρῶγας βράχους, τίς ἐνέπνευσε τόσον ἔρωτα πρὸς τὸ καλόν, τίνος οἱ ἀγῶνες καὶ οἱ μόχθοι ἐχρησίμευσαν ὡς θεμέλια ἐφ' ὧν ἐστηρίχθη τὸ οἰκοδόμημα τῆς Ἑλληνικῆς εὐημερίας, — ὁ ἱστορικὸς μετὰ σεβασμοῦ θὰ ἀπαριθμήσῃ τὰ ὀνόματα τῶν πρωτεργατῶν, μεταξὺ δὲ τούτων ἡ πρώτη εἰκοσιπενταετηρὶς τοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου *Παρνασσοῦ* ἐπίσημον θὰ κατέχῃ θέσιν.

Καὶ διὰ τοῦτο πανηγυρικῶς σήμερον χαιρετίζομεν τὴν συμπλήρωσίν της.

Ἐκ τοῦ πανηγυρικοῦ λόγου, ὃν ὁ εὔγλωττος καθηγητὴς κ. Σπ. Λάμπρος κατ' ἐντολὴν τοῦ Παρνασσοῦ ἐξεφώνησεν ἐπὶ τῇ ἑορτῇ χθές, δημοσιεύομεν ἀπόσπασμα εὐμενῶς παραχωρηθὲν ἡμῖν περὶ τῆς Σχολῆς τῶν Ἀπόρων Παίδων, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν μᾶλλον ἀξιοθαύμαστον καὶ συγκινητικὴν σελίδα τῆς ἱστορίας τοῦ Παρνασσοῦ.

Η ΣΧΟΛΗ ΤΩΝ ΑΠΟΡΩΝ ΠΑΙΔΩΝ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

Ἐν ᾧ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ταύτης τοῦ Παρνασσοῦ προσφέρομεν τὴν εὐλαβῆ ἡμῶν θυσίαν εἰς τὰς ἀρχαίας Μούσας, κάτω ἐπὶ τῶν προπόδων προσεθήκαμεν εὐπαγῆ βωμὸν εἰς τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου τὴν μυρόβλητον Μοῦσαν, τὴν Φιλανθρωπίαν. Τίς Ἀθηναῖος ἀστὸς ἢ πάροικος ἕλλην εἰσεχώρησέ ποτε εἰς τὸ ἰσόγαιον τοῦ καθιδρύματος τούτου τῶν Μουσῶν τέμενος χωρὶς νὰ συγκινηθῇ; Ἡ ζωὴ τῆς πόλεως, ἡ ἀνερμάτιστος καὶ πολυθόρυβος παιδικὴ ἡλικία τῶν ἀθηναϊκῶν ρυμῶν καὶ πλατειῶν σιγᾷ μετὰ τῆς ἡμέρας δυομένης, καὶ ὁ θόρυβος ἐκεῖνος ὅλος ὁ πολύθρους μεταβάλλεται κάτωθεν ταύτης τῆς αἰθούσης εἰς βόμβον ὑπόκωφον, βόμβον μελισσῶν προσκειμένων εἰς τῆς μαθήσεως τὰ ἄνθη.

Εἶνε οἱ ἀπόβλητοι παῖδες τῶν ὁδῶν, εἶνε ἡ θητικὴ πανσπερμία, ἣν ἐξερεύγεται τὸ ἑλληνικὸν σύμπαν εἰς τὰς στενωποὺς καὶ τὰ κατώγεια τῶν Ἀθηνῶν, εἶνε οἱ ἀπόγονοι τῶν πλανοδίων ἀνιπτοπόδων καὶ χαμαιευνῶν παροίκων τοῦ κρημνισθέντος Ὡρολογίου τοῦ Ἐλγίνου, εἶνε οἱ ἄποροι παῖδες, εἶνε τὰ τέκνα μας. Τὰ εὕρομεν γυμνὰ καὶ τὰ ἐνεδύσαμεν· τὰ εὕρομεν ἐσπιλωμένα καὶ τὰ ἐλούσαμεν· ἀνυπόδητα τὰ ὑπεδήσαμεν· ἐσκοτισμένα τὴν διάνοιαν τὰ ἐφωτίσαμεν διὰ τοῦ φωτὸς τῆς παιδείας καὶ τῆς ἀληθείας, καὶ πονοῦντες ὑπὲρ αὐτῶν, ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν, ὑπὲρ τῆς κοινωνίας, ἐκαθάραμεν τῆς ψυχῆς των τὼν ρύπον. Χειροκροτήσατε τὸ ἔργον μας.

«Τὰ παιδία ταῦτα, ἔγραφεν ὁ Βασιλειάδης πρὸς τοὺς πολίτας τῶν Ἀθηνῶν τῷ »1872 ἐντεταλμένος ὑπὸ τοῦ Συλλόγου, τὰ »παιδία ταῦτα οὐδέποτε ἴσως ἐθέρμανε μη»τρικὴ ἀγκάλη, οὐδέποτε ἤκουσαν ἕνα λό»γον, οὐδέποτε ἐγνώρισαν τὴν εὐεργεσίαν »τῆς πολιτείας, σπανίως τοῦ πολίτου τὸ ἔ»λεος... Ἐν τούτοις τὰ παιδία αὐτὰ θὰ »γίνωσι μίαν ἡμέραν εἰκοσαετῆ, τριακον»ταετῆ, τεσσαράκοντα ἐτῶν, ἐργάται τῆς »κοινωνίας ὡς τεχνουργοί, ἐργάται τῆς πο»λιτείας ὡς ἐκλογεῖς, ἐργάται τῆς οἰκογε»νείας ὡς πατέρες· πολλάκις ἐργάται τῆς »πατρίδος ὡς στρατιῶται.»

Ἡ ὡραία ἔκκλησις τοῦ Παρνασσοῦ συνεκλόνισε τὰς εὐαισθήτους ψυχὰς τῶν ἀστῶν τῆς πρωτευούσης καὶ τὸ παράδειγμα αὐτῶν ἠκολούθησαν πολλαὶ τῶν ἐπαρχιῶν ἀναθέτουσαι τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἔργου εἰς τὸν Σύλλογον, ὅστις ἀνεδείχθη ὁ πατὴρ τῶν ἐγκαταλελλειμμένων τέκνων. Ἡ δ' ἐπιμονὴ τοῦ Παρνασσοῦ ὑπερενίκησε τὰς δυσκολίας, δυσκολίας ἐξ ἐλλείψεως χρήματος, δυσκολίας ἐξ ἀντιδράσεως τῶν σωματεμπόρων, οἵτινες εἶχον συμφέρον νὰ πλουτίζωνται ἐκ τῆς ἐργασίας τῶν ἀπροστατεύτων μικρῶν. Ἡ κυβέρνησις, οἱ πλούσιοι, ὁ δῆμος, γενναῖοι διαθέται ἔδωκαν τὸ χρῆμα καὶ ὁ Παρνασὸς κατέβαλεν ἀληθῆ φιλοστοργίαν μητρός, ὅπως περισυναγάγῃ τοὺς ἀποκλήρους τῆς κοινωνίας τρωγλοδύτας ἀπὸ τῶν κρυπτῶν ἐν αἷς ἐνεφώλευον, καὶ δώσῃ εἰς αὐτοὺς βιβλία καὶ διδασκάλους, παιδείαν ὅση ἀναγκαία καὶ ἠθικὴν ὅσην ἔνεστι πλείστην.

Ἡ δικαιοσύνη τῆς πατρίδος εὐεργετεῖ τὴν κοινωνίαν καὶ εἶνε ἀξία πάσης τιμῆς, ὅταν ἀνευρίσκουσα τιμωρῇ προσηκόντως καὶ ἕνα μόνον ἐγκληματίαν. Ἀλλὰ τί νὰ εἴπωμεν περὶ τοῦ ἡμετέρου ἔργου, δι' οὗ πλήσσεται αὐτὴ ἡ φωλεὰ ἐξ ἧς ἔμελλον νὰ στρατολογῶνται ἀνεπαισθήτως κατὰ δεκάδας καὶ ἑκατοντάδας οἱ λυμεῶνες τῆς κοινωνίας; Τίς ἱεροκῆρυξ ἢ ποία φυλακὴ θὰ ἠδύναντο νὰ ἀποδεκατίσωσι τὸ ἔγκλημα διὰ τρόπου τόσον εὐαγγελικοῦ, τόσον ἐθνικοῦ, τόσον τελεσφόρου, ὅσον ἡ μέθοδος ἥτις ἐφαρμόζεται διὰ τῆς σχολῆς τῶν Ἀπόρων Παίδων Ἀθηνῶν; Τίς δύναται ν' ἀναμετρήσῃ εὐκόλως ὁποίας κοινωνικῆς καὶ ἐθνικῆς προόδου παράγοντες εἶνε οἱ χίλιοι κατ' ἔτος παῖδες οἱ φοιτῶντες εἰς τὴν ἡμετέραν ἐνταῦθα σχολήν, ὧν ἀνοίγομεν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ μαλάσσομεν τὴν καρδίαν;

Καὶ δὲν εἶνε ἐπαρκὴς τοῦ κοινωνικοῦ τούτου εὐεργετήματος ἀναγνώρισις ἡ προθυμία, μεθ' ἧς αἱ ἐπαρχίαι ἔσπευσαν νὰ ἀποκτήσωσιν ἀφιδρύματα τῆς ἐνταῦθα σχολῆς; Καὶ δὲν εἶνε τιμὴ ἡμῶν καὶ χαρά, ὅτι μία τούτων τῶν ἐπαρχιακῶν σχολῶν, ἡ τῆς Σύρου, προήχθη ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐδυνήθημεν μετὰ πεποιθήσεως νὰ δώσωμεν εἰς αὐτὴν τὰς εὐχὰς ἡμῶν καὶ εὐλογίας καὶ χειραφετήσωμεν ὡς αὐτοτελὲς καὶ αὔταρκες ἵδρυμα, ἀναγνωρίζον εὐλαβῶς ὅτι εἶνε τέκνον ἡμῶν ὡς ἡ θυγάτηρ ἥτις εὐγνωμόνως ἐνθυμεῖται τὴν στοργὴν τῶν γονέων καὶ ὅταν πήξῃ ἴδιον οἶκον;

Σπ. Π. Λαμπρος

ΕΥΔΟΞΟΣ
Ο ΘΑΛΑΣΣΟΠΟΡΟΣ

(Μελέτη)

(Τέλος)

Τὰ Γάδειρα ἦσαν πόλις ἐμπορικωτάτη, ὁ δὲ Στράβων τὴν Ρώμην μόνον πολυανθρωποτέραν αὐτῆς λέγει (γ', 168). Ἱδρυθεῖσα ὑπὸ τῶν Φοινίκων 11 αἰῶνας π. Χ. πόλις ἐπίσημος ὑπὸ τοὺς Ρωμαίους, ἀκμάζουσα ἐπὶ τῶν Ἀράβων, μάλιστα δὲ μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς, εἶνε ἔτι καὶ νῦν ἐκ τῶν πλουσιωτάτων τῆς Εὐρώπης πόλεων. Πάντες οἱ Γαδειρηνοὶ ἐπέδιδον εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Ἐκ Γαδείρων ἐπρομηθεύοντο τὰ ἐφόδια αὐτῶν οἱ τολμηροὶ κυβερνῆται οἱ τύχην θηρεύοντες εἰς τὰς νήσους τοῦ Ὠκεανοῦ· ἐκ Γαδείρων ἀπῆλθον, διὰ τοὺς μεγάλους αὐτῶν πλόας ὁ διάσημος Καρχηδόνιος θαλασσοπόρος Ἄννων καὶ Ἀμύλκας ὁ ἐπικληθεὶς Βάρκας.

Εἰς τὴν ναυτικὴν καὶ ἐμπορικὴν ταύτην πόλιν ἤλπιζεν ὁ ἡμέτερος ἥρως νὰ λάβῃ πάσας τὰς πληροφορίας, ὧν εἶχεν ἀνάγκην, ἐν αὐτῇ δ' ὡσαύτως ἦτο βέβαιος ὅτι θὰ παρείχοντο αὐτῷ χρήματα καὶ θὰ ἠκολούθουν ἄνδρες ἐθελονταὶ εἰς τὰς ἀγνώστους χώρας πρὸς ἃς ἔμελλε νὰ πλεύσῃ. Τὰς ἐλπίδας ταύτας ἐκράτυνε καὶ ἡ εἴδησις ὅτι χρόνον τινὰ πρὸ τῆς ἀφίξεως αὐτοῦ εἰς Γάδειρα ὁ τῆς Καρχηδόνος νικητὴς καὶ ἐπιστήθιος τοῦ Πολυβίου φίλος, Σκιπίων ὁ Αἰμυλιανός, ἐνετείλατο τῷ ἱστοριογράφῳ νὰ παραπλεύσῃ τὴν βόρειον καὶ δυτικὴν Ἀφρικήν, ὅπερ ὁ Πολύβιος ἐξετέλεσε συγγράψας καὶ τὰ ἐκ τοῦ περίπλου αὐτοῦ πορίσματα ἐν τῷ 34ῳ βιβλίῳ τῆς ἱστορίας οὗτινος μόνον ἀποσπάσματα διεσώθησαν παρὰ Στράβωνι, Πλινίῳ καὶ Ἀθηναίῳ.

Ὅντως αἱ ἐλπίδες τοῦ Εὐδόξου δὲν διεψεύσθησαν· διότι διὰ τῶν εἰσπραχθέντων χρημάτων κατεσκεύασε «πλοῖον μέγα καὶ ἐφόλκια δύο, λέμβους ληστρικοῖς ὅμοια», (Στράβ. Β', ε', 5). Εἶτα προμηθευθεὶς πάντα τὰ χρειώδη, ἐτέλεσε τὰς συνήθεις θυσίας εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἡρακλέους καὶ ἀναπετάσας τὰ ἱστία ἀπῆρε.

* *
*

Ὁ Εὔδοξος ἀνήχθη εἰς τὸ πέλαγος, καλῶς ὑπολογίζων ὅτι τὰ ρεύματα καὶ οἱ κανονικοὶ ἄνεμοι θὰ ἐπέτρεπον αὐτῷ νὰ ἀκολουθήσῃ τακτικήν τινα ὁδόν. Ἀλλ' οἱ ἀπαύστως πνέοντες δυτικοὶ ἄνεμοι ἔφερον αὐτὸν πάντοτε πρὸς τὴν ἤπειρον, οἱ δ' ἑταῖροι αὐτοῦ μὴ ἔχοντες τὴν τόλμην τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ βαρυνθέντες τὴν θάλασσαν, ὡς βραδύτερον οἱ περὶ τὸν Κολόμβον, ὑπέδειξαν αὐτῷ ὅτι ἤθελον νὰ πλεύσωσι πρὸς τὴν Ἀφρικήν, ὁ δ' Εὔδοξος καίτοι φοβούμενος καὶ γινώσκων τοὺς ἐκ τῶν πλημμυρῶν καὶ τῶν ἀμπωτίδων κινδύνους, ἠναγκάσθη ἄκων «νὰ πλησιάσῃ πρὸς τὴν γῆν». Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὁποῖον ἐφοβεῖτο συνέβη. Τὸ μέγιστον τῶν πλοίων, ἐφ' οὗ καὶ ὁ ἴδιος ἐπέβαινε, παρασυρθὲν ὑπὸ ἰσχυρᾶς παλιρροίας ἐκάβισεν ἀλλ' εὐτυχῶς «ἡσυχῇ, ὥστε μήδ' ἀθρόον διαλυθῆναι, ἀλλὰ φθῆναι τὰ φορτία σωθέντα εἰς γῆν, καὶ τῶν ξύλων τὰ πλεῖστα», ὡς λέγει ὁ Στράβων.

Ἡ ἀποτυχία αὕτη πάντα ἄλλον ἤθελεν ἀποθαρρύνει, ἀλλ' ὁ Εὔδοξος δὲν ἐθεώρησε τοῦτο εἰμὴ ἀπώλειαν χρόνου. Τὸ πλήρωμα καὶ τὰ ἐμπορεύματα διεσώθησαν· ἀπέμενον δ' αὐτῷ δύο ἔτι πλοῖα. Οἱ ἑταῖροι ὑπὸ τῶν λόγων αὐτοῦ ἐμψυχωθέντες, ἐκόμισαν εἰς τὴν ξηρὰν τὰ τοῦ ναυαγίου συντρίμματα ἐξ ὧν ἐναυπήγησαν τρίτον πλοῖον ἴσον πρὸς πεντηκόντορον. Ὁ Εὔδοξος ἐν μόνον πλοῖον ἀπώλεσεν, ἀλλ' εἶχε πολλοὺς ναύτας καὶ πολλὰς προμηθείας· διὰ τοῦτο ἅμα τῇ ἐκ τῶν συντριμμάτων κατασκευῇ τῆς πεντηκοντόρου, ἐξηκολούθησε καὶ πάλιν τὸν πλοῦν αὐτοῦ.

Αἱ λεπτομέρειαι περὶ τῆς συνέχισεως τοῦ πλοῦ τούτου καθίστανται ἀσαφέστεραι. Ὁ Στράβων λέγει ὅτι ἐξηκολούθησε πλέων «ἕως ἀνθρώποις συνέμιξε τὰ αὐτὰ ῥήματα φθεγγομένους, ἅπερ πρότερον ἀπογέγραπται» ἐννοῶν τὸ λεξιλόγιον ὅπερ κατέστρωσε κατὰ τὸν δεύτερον αὐτοῦ πλοῦν τὸν ἐντολῇ τῆς Κλεοπάτρας ἐκτελεσθέντα· «ἅμα δὲ τοῦτό γε γνῶναι, ὅτι τε οἱ ἐνταῦθα ἄνθρωποι ὁμοεθνεῖς εἶεν τοῖς Αἰθίοψιν ἐκείνοις» (Β', γ', 4), Δυστυχῶς πλὴν τῶν ὑπὸ τοῦ Στράβωνος ἀναφερομένων, οὐδὲν ἕτερον περὶ τοῦ πλοῦ τούτου διεσώθη ἡμῖν, διότι ὁ Εὔδοξος πλὴν τῆς ὁμοιότητος τοῦ λεξιλογίου ἀπήντησε βεβαίως εἰς τὸν ἀνὰ τὰς ἀγνώστους χώρας πλοῦν καὶ δένδρα ἄγνωστα, καὶ ζῶα καὶ κλίμα διάφορον καὶ πλεῖστα ἄλλα μὴ ἀπαντῶντα ἐν ταῖς τότε γνωσταῖς χώραις ὧν ἐμνημόνευσε πιθανῶς ἀλλ', ὡς εἴπομεν ἤδη, τῆς περιηγήσεως αὐτοῦ τὸ πλεῖστον ἀπωλέσθη, ἰδίᾳ δ' ἐλλείπει τὸ σπουδαιότατον αὐτῆς μέρος.

* *
*

Ὁ Εὔδοξος καίτοι μέγιστα ἦσαν τὰ προσκόμματα ἅτινα συνήντησε κατὰ τὰς διαφόρους αὐτοῦ πλάνας οὐδέποτε ἀπεθαρρύνθη· ἡ ἀπιστία τῶν Πτολεμαίων, ἡ ἔνδεια χρημάτων, ἡ ἀπώλεια τοῦ ἑνὸς τῶν πλοίων αὐτοῦ, οὐδόλως ἴσχυσαν νὰ παρακωλύσωσιν αὐτὸν τῆς περαιτέρω πορείας. Διὰ τοῦτο ἐκπληττόμεθα πῶς ὁ τολμηρὸς οὗτος ἀνὴρ ὁ πρὸς τοσαύτας παλαίσας δυσχερείας, ἤδη δὲ εἰς τὰς παραμονὰς τῆς στέψεως τῶν μόχθων αὐτοῦ εὑρισκόμενος, ἀπεφάσισεν αἴφνης νὰ παραιτηθῇ τῶν ὠφελημάτων τῆς ἐπιχειρήσεως αὐτοῦ. Καὶ αὐτὸς ὁ Στράβων ἐκπλησσόμενος ἐπὶ τῇ αἰφνιδίᾳ ταύτῃ ἀποφάσει τοῦ τολμηροῦ θαλασσοπόρου ἐρωτᾷ «πῶς δὲ πλέων πάλιν καὶ εὑρὼν τοὺς ἑσπερινοὺς Αἰθίοπας τοῖς ἑῴοις ὁμογλώττους, οὐκ ὠφέχθη διανύσαι τὸν ἑξῆς πλοῦν;» (Β' γ', 4). Μήπως ἕνεκα τῶν δοκιμασιῶν ἃς ὑπέστη κατὰ τὰς προηγουμένας αὐτοῦ πλάνας ἠρκέσθη εἰς τὰς μέχρι τοῦδε ἀνακαλύψεις καὶ ἠθέλησε ν' ἀπολαύσῃ τῆς ἐξ αὐτῶν δόξης πρὶν συμπληρώσῃ ἐντελῶς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ; μὴ ἠναγκάσθη νὰ πράξῃ τοῦτο ὑπείκων εἰς τοῦ πληρώματος αὐτοῦ τὸν κάματον, ἢ μὴ τὰ ἐφόδια καὶ αἱ ζωοτροφαὶ εὑρίσκοντο περὶ τὰ τέλη αὐτῶν; Πιθανωτέρα φαίνεται ἡμῖν ἡ τελευταία.

Ἀγνοοῦμεν μέχρι τίνος σημείου προέβη ὁ Εὔδοξος. Οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ρωμαῖοι δὲν εἶχον φθάσῃ ἐπέκεινα τῶν παραλίων τῆς Σενεγαμβίας. Αἱ περιγραφαὶ τοῦ Ἄννωνος, τοῦ Πολυβίου, τοῦ Ἱππάρχου, Μαρίνου τοῦ Τυρίου καὶ τοῦ Πτολεμαίου, μέχρις αὐτῆς ἐξικνοῦνται. Ὁ Εὔδοξος ἐνόμιζεν ὅτι αἱ χῶραι, ἃς ἀνεκάλυψεν, ἦσαν ὅμοροι «τῇ Βόγου βασιλείᾳ» (Β', γ', 4), δηλαδὴ τῇ Μαυριτανίᾳ, προέβη ἄρα μέχρι τῶν παραλίων τῆς Σαχάρας καὶ τῆς Σενεγαμβίας καὶ μέρος τῆς Γουϊνέας, ὡς τοῦτο μαρτυρεῖ καὶ ὁ ὑπὸ τοῦ Στράβωνος ἀναφερόμενος Ποσειδώνιος.

Κατὰ τὴν ἐπάνοδον ὁ Εὔδοξος παρετήρησε νῆσόν τινα ἔρημον «εὔυδρον καὶ εὐδενδρον» ἧς τὴν θέσιν ἀκριβέστατα ἐσημείωσε. Τίς ἦτο ἡ νῆσος αὕτη; Βεβαίως δὲν εἶναι αἱ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλούμεναι Μακάρων νῆσοι, διότι αὗται, αἱ Κανάριαι καὶ ἡ Μάδερα τῆς σήμερον, ἦσαν γνωσταὶ αὐτοῖς. Ἤτό τις τῶν νήσων τῶν παρακειμένων τῇ Σιέρρᾳ, μία τῶν Βισσάγων, τῆς Κορέας, τῆς Ἀργουΐνης, τῆς Pedra de Gale; ἀδύνατον ν' ἀποφανθῇ τις μετὰ βεβαιότητος. Τοῦτο μόνον σαφῶς ἐξάγεται ὅτι ἐσημείωσεν ἐπισταμένως τὴν θέσιν, τὸ κλίμα καὶ τὰς ἀριτὰς τῆς νήσου, ἐξ οὗ συμπεραίνομεν ὅτι ἐσκόπει νὰ ἐπανέλθῃ εἰς αὐτήν. Οὐδὲν ἄλλο γινώσκομεν περὶ τῆς ἐπανόδου αὐτοῦ, εἰμὴ ὅτι δὲν ἐπανῆλθεν εἰς Γάδειρα, ἀλλ' εἰς Μαυριτανίαν (τὸ νῦν Μαρόκον), ἔνθα ἐπώλησε τὰ πλοῖα αὐτοῦ, εἶτα δὲ μετέβη πεζῇ πρὸς τὸν βασιλέα τῆς χώρας Βόγον, ἐλπίζων νὰ ὀργανώσῃ δευτέραν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ἔκδρομήν.

* *
*

Τὸ ὄνομα Βόγος ἔφερον πλεῖστοι βασιλεῖς τῆς Μαυριτανίας. Ὁ περὶ οὗ πρόκειται εἶνε ὁ δὶς λαβὼν τὰ ὅπλα κατὰ τῶν Ρωμαίων πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ Ἰουγούρθα καὶ δὶς ὑπ' αὐτῶν νικηθείς, ἀνὴρ βάρβαρος καὶ ἄνευ ἀρχῶν, ὑποστηρίζων κατὰ τὰ συμφέροντα αὐτοῦ ὁτὲ μὲν τοὺς Ρωμαίους ὁτὲ δὲ τὸν Ἰουγούρθαν, ὃν παρέδωκε τέλος τοῖς Ρωμαίοις λαβὼν ὡς ἀντάλλαγμα τῆς προδοσίας τὴν τῶν Μασαισυλίων χώραν. Πρὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ Εὐδόξου εἰς Μαυριτανίαν, ἡ φήμη εἶχε διαδόσει καὶ ἐκεῖ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ἡ μακρὰ αὐτοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ διαμονή, οἱ ἀνὰ τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Μεσόγειον πλόες καὶ ἡ τελευταία ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ἔκδρομὴ κατέστησαν αὐτὸν περιβόητον.

Οἱ τότε Ἀφρικανοὶ δεσπόται ἀναμεγνύοντο εἰς πάντα, κατ' οὐδὲν ὁμοιάζοντες τοὺς σημερινούς. Ὁ Βόγος ἐγίγνωσκε τὰ κατὰ τὸν Εὔδοξον, ἅμα δὲ ἀφικόμενον ἐδεξιώθη εὐμενῶς, θελχθεὶς δ' ἐκ τῶν ἀφηγήσεων αὐτοῦ καὶ θαμβωθεὶς ἐκ τῶν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ἐκτυλιχθέντων φαντασιωδῶν ὁριζόντων, ὑπεσχέθη τῷ Εὐδόξῳ νὰ ἐξαρτίσῃ στόλον δημοσίᾳ δαπάνῃ, οὗ τὴν διοίκησιν ν' ἀναθέσῃ αὐτῷ. Οὕτως ὁ ἀφρικανὸς δεσπότης καὶ ὁ ἕλλην θαλασσοπόρος συνεταιρίσθησαν, οὕτως εἰπεῖν, τοῦ μὲν συλλαβόντος τὸ σχέδιον, τοῦ δὲ Βόγου παρέχοντος τὰ μέσα πρὸς πραγμάτωσιν.

Ἀλλ' ὡς πάντοτε συμβαίνει, οὕτω καὶ νῦν ἡ εὔνοια, ἣν ἐδείκνυεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν Εὔδοξον, ὑπεξέκαυσε τὸν φθόνον πλείστων ἐγχωρίων, οἵτινες κατέπεισαν τὸν Βόγον, ὅτι ὑποστηρίζων τὰ σχέδια τοῦ Εὐδόξου θέλει καταστήσῃ «τὴν χώραν εὐεπιβούλευτον» ἅμα δὲ θέλει ὑποδείξῃ τὴν ὁδὸν «τοῖς ἔξωθεν ἐπιστρατεύειν ἐθέλουσιν» (Β', γ', 4). Ὑπέδειξαν αὐτῷ ὡσαύτως ὅτι σκοπὸς τῆς εἰς Μαυριτανίαν ἀφίξεως τοῦ Εὐδόξου εἶνε ἡ κατόπτευσις τῆς χώρας αὐτοῦ. Ὁ βασιλεὺς ἐπείσθη εἰς τὰς εἰσηγήσεις αὐτῶν, καίτοι δὲ ἠδύνατο κατὰ τὰ εἰωθότα παρὰ τοῖς τοιούτοις δεσπόταις νὰ θανατώσῃ τὸν ὕποπτον ἑαυτῷ καταστάντα, δὲν ἔπραξε τοῦτο, ἀλλ' ἐξηκολούθει ἐπιδαψιλεύων αὐτῷ πᾶσαν ὑποστήριξιν, ναυπηγήσας μάλιστα πλείστας ναῦς ἰδίαις δαπάναις. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα ἔπραττεν ὁ Βόγος, σκοπῶν ὅπως μετὰ τὸν πλοῦν ἐγκαταλίπῃ τὸν Εὔδοξον «εἰς ἐρήμην τινὰ νῆσον» καθότι ἦτο πεπεισμένος περὶ τῆς εὐτυχοῦς ἐκβάσεως τῆς ἐπιχειρήσεως. Πρὸς τοῦτο μόνον ἐδεῖτο ἱκανοῦ κυβερνήτου, διαπλεύσαντος ἄλλοτε τὰς κινδυνώδεις ταύτας θαλάσσας. Ἤθελε νὰ ἐκμεταλλευθῇ τὰς ὑπηρεσίας τοῦ Εὐδόξου, «ἐφ' ὅσον μόνον εἶχεν ἀνάγκην αὐτῶν. Ἀλλ' ὁ Εὔδοξος πολλὰ ὑποστὰς ἀτυχήματα ἐκ τῆς ἰδιοτελοῦς ὑποστηρίξεως, ἣν παρέσχον αὐτῷ οἱ μονάρχαι, ἐδυσπίστει πάντοτε, κατώρθωσε δέ, ἄγνωστον πῶς, νὰ μάθῃ «τὴν λάθρα κατ' αὐτοῦ συνισταμένην ἐπιβουλήν» (Β',γ', 4). Ἔκτοτε οὐδὲν ἄλλο ἐσκέπτετο εἰμὴ τὴν ἐξεύρεσιν μέσου διαφυγῆς, τὰ ἐγγὺς δὲ κείμενα ρωμαϊκὰ σύνορα προσήνεγκον αὐτῷ ἄσυλον καὶ προστασίαν.

*
* *

Ὁ Εὔδοξος ἐσκέφθη νὰ μεταβῇ εἰς Καρχηδόνα, τὴν ἀρχαίαν ταύτην μητρόπολιν τοῦ ἐμπορικοῦ κόσμου. Ἀλλ' ἡ περίδοξος αὕτη πόλις, ἡ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀντίζηλος τῆς Ρώμης, εἶχεν ἡττηθῆ κατὰ κράτος ὑπὸ τῶν Ρωμαίων τὸ 146 π. Χ. ἔτος, τότε δὲ ἡ Ἀφρικὴ μόλις ἀνελάμβανεν ἐκ τῶν μακρῶν πολεμικῶν τοῦ Ἰουγούρθα σάλων. Τούτου ἕνεκα ὁ Εὔδοξος προὐτίμησε νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Ἰβηρίαν, ἀφετηρίαν τῶν πρώτων αὐτοῦ ἐκδρομῶν.

Ὁ Στράβων ἀναφέρων τὰ περὶ τῆς ἀφίξεως αὐτοῦ εἰς Ἰβηρίαν λέγει: «Πάλιν δὲ κατασκευασάμενον στρογγύλον πλοῖον καὶ μακρὸν πεντηκόντορον, ὥστε τῷ μὲν πελαγίζειν, τῷ δὲ πειᾶσθαι τῆς γῆς, ἐνθέμενον γεωργικὰ ἐργαλεῖα καὶ σπέρματα καὶ οἰκοδόμους ὁρμῆσαι πρὸς τὸν αὐτὸν περίπλουν διανοούμενον εἰ βραδύνοιτο ὁ πλοῦς, ἐνδιαχειμᾶσαι τῇ προεσκεμμένῃ νήσῳ καὶ σπείραντα καὶ ἀνελόμενον τοὺς καρποὺς τελέσαι τὸν ἐγνωσμένον ἐξ ἀρχῆς πλοῦν» (Β',γ', 4). Οὕτω παρασκευασθείς, ἀπῆρε καὶ αὖθις διευθυνόμενος πρὸ τὰ κινδυνώδη ἀφρικανικὰ παράλια. Καὶ ἐν μὲν τῶν πλοίων αὐτοῦ ἔπλεε πρὸς τὸ πέλαγος, δι' ἑτέρου δὲ μικροτέρου, ἐφ' οὗ καὶ ὁ ἴδιος ἐπέβαινεν, ἐξηκρίβου τοὺς μυχοὺς τῶν ἀκτῶν, καθορίζων καὶ τὰς ἐλαχίστας τοπογραφικὰς λεπτομερείας. Ἔλαβεν πάσας τὰς ἀναγκαίας προφυλάξεις κατασκευάσας ἐν τῇ νήσῳ, ἣν εἶχεν ἀνακαλύψει, προσωρινά τινα ὁρμητήρια, ὅπως καταφεύγῃ καὶ προφυλάσσηται ἐν ὥρᾳ κινδύνου· Ἡ νῆσος λοιπὸν αὕτη κατέστη σταθμὸς ἔμμεσος, ἀφετηρία πρὸς νέας ἀνακαλύψεις.

Τὰ πάντα εἶχον ἤδη συνδυασθῆ θαυμασίως· οὐδὲν ἠδύνατο νὰ παρακωλύσῃ τὸν Εὔδοξον πρὸς τελικὴν λύσιν τοῦ προβλήματος, ὑπὲρ οὗ εἶχεν ἀφιερώσει ἑαυτόν. Ἀλλ' ἐπέτυχε ταύτης; περιέπλευσε τὴν Ἀφρικὴν πρὸ τοῦ Πορτογάλλου θαλασσοπόρου Βάσκου δὲ Γάμα;

Ἄγνωστον.

Ὁ Ποσειδώνιος, ὁ ἰδίως περὶ αὐτοῦ πραγματευθείς, καταπαύει ἀποτόμως τὸν λόγον διὰ τῶν ἑξῆς: «Ἐγὼ μὲν οὖν μέχρι τῆς περὶ τὸν Εὔδοξον ἱστορίας ἦκω· τί δ' ὕστερον συνέβη, τοὺς ἐκ Γαδείρων καὶ τῆς Ἰβηρίας εἰκὸς εἰδέναι (Β', γ', 5).

Οὐδεμίαν ἔχοντες ἄλλοθεν εἴδησιν, ἀναγκαζόμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ μιμηθῶμεν τὸν Ποσειδώνιον, διακόπτοντες τὴν περὶ Εὐδόξου μελέτην εἰς τὸ μᾶλλον ἐνδιαφέρον αὐτῆς σημεῖον, οὐδαμῶς λησμονοῦντες τὰ χαρακτηριστικώτατα ταῦτα, ἅτινα ἀναφέρει ὁ Ποσειδώνιος ἐν τέλει τῆς ἀφηγήσεως αὐτοῦ: «Ἐκ πάντων δὴ τούτων δείκνυσθαι, διότι ἡ οἰκουμένη κύκλῳ περιρρεῖται τῷ Ὠκεανῷ» Β', γ', 5).

Ὥστε ὁ Εὔδοξος ἀπέδειξε διὰ τῶν πλόων αὐτοῦ ὅτι τὴν Ἀφρικὴν περιβάλλει ὁ Ὠκεανός, ὡς ἐμφαίνεται ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς ὁμολογίας τοῦ Ποσειδωνίου. Ὁ μικρὸν πρὸ αὐτοῦ ἐπισκεφθεὶς τὰ Ἀφρικανικὰ παράλια ἱστοριογράφος Πολύβιος δὲν ἀπεπόλμησε νὰ βεβαιώσῃ τοῦτο, ἀλλ' ἠρκέσθη εἰπών: «Οὐδεὶς ἔχει λέγειν ἀτρεκῶς ἕως τῶν καθ' ἡμᾶς καιρῶν, πότερον ἤπειρός ἐστι κατὰ τὸ συνεχὲς τὰ πρὸς τὴν μεσημβρίαν, ἢ θαλάττη περιέχεται» (Πολύβ. Γ', 38), ὁ δὲ σύγχρονος αὐτῷ Ἵππαρχος σαφέστερον ἀποφαίνετο «τὴν ἐκτὸς θάλατταν ἅπασαν σύρρουν εἶναι, ὥστε καὶ τὴν Ἑσπερίαν καὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλατταν μίαν εἶναι» (Στράβων Α', γ', 13). Ἀλλὰ μετὰ τὸν περίπλουν τοῦ Εὐδόξου ἡ γνώμη αὕτη ἐθεωρεῖτο βεβαία καὶ οὐχὶ πιθανή, ὁ δὲ Στράβων πολλάκις περὶ τῆς συγκοινωνίας τῶν θαλασσῶν γράφων, παραδέχεται τοῦτο (Α', β', 31). Καίτοι δὲ ὁ Βάσκος δὲ Γάμας πρῶτος ὑπέδειξε τοῖς συγχρόνοις αὐτοῦ τὴν πρὸς τὰς Ἰνδίας ἄγουσαν, τῷ Εὐδόξῳ ὅμως ἀνήκει ἡ δόξα τῆς ἀναγνωρίσεως μεγάλου μέρους τῶν Ἀφρικανικῶν παραλίων. Μικροῦ δεῖν μετὰ μίαν ὥραν, μίαν ἡμέραν, ἀνεκάλυπτε καὶ οὗτος νέους κόσμους. Ὅτε ὁ Χριστόφορος Κολόμβος εἶδε τὸ πλήρωμα αὐτοῦ στασιάζον, ἱκέτευσεν αὐτὸ νὰ ἀναμείνῃ τρεῖς ἔτι ἡμέρας. Ἐὰν δὲ παρελθόντος τοῦ χρονικοῦ τούτου διαστήματος δὲν ἐπεφαίνετο ἡ γῆ, ἠναγκάζετο δὲ οὗτος νὰ ὀπισθοχωρήσῃ τὸ ὄνομα τοῦ διασήμου Γενουηνσίου τοῦ διανοίξαντος νέον μέλλον τῇ ἀνθρωπότητι θὰ ἦτο σχεδὸν ἄγνωστον. Τίς οἶδεν, ἐὰν τοιαύτη στάσις δὲν συνέτριψε τὸ στάδιον τοῦ Ἕλληνος θαλασσοπόρου; Ἴσως καὶ οὗτος ἐζήτησεν ἡμερῶν τινων χάριν, ἀλλὰ παρῆλθον αὗται χωρὶς ἡ γῆ νὰ ἐπιφανῇ.

*
* *

Ἡ μεταξὺ Εὐδόξου καὶ Κολόμβου σύγκρισις προκαλεῖται καὶ ἐπιβάλλεται μοιραίως. Ἀμφότεροι, ἀπὸ τῆς παιδικῆς αὐτῶν ἡλικίας ἠγάπησαν τὴν θάλασσαν, μετ' ἐνδιαφέροντος δὲ καὶ ἐνθουσιασμοῦ διέδραμον τὸν κύκλον τῶν γνώσεων τῶν χρόνων αὐτῶν. Ἀμφότεροι ἀνέλαβον τὴν ἐκτέλεσιν τῶν κινδυνωδεστάτων πλόων. Ἀμφότεροι διήνοιξαν τοῖς συμπατριώταις αὐτῶν νέας ὁδούς. Ἐξ ἑνὸς ἀκροπρῴρου ὁ Εὔδοξος συνεπέρανεν ὅτι αἱ θάλασσαι αἱ μετενεγκοῦσαι αὐτὸ εὑρίσκονται εἰς ἄμεσον συγκοινωνίαν. Τεμάχια γεγλυμμένων ξύλων, κάλαμοι παμμέγιστοι καὶ κορμοὶ πελωρίων πευκῶν εἴδους ἀγνώστου, πείθουσι τὸν Κολόμβον νὰ πλεύσῃ πρὸς δυσμάς. Ἀμφότεροι μετὰ μόχθων πραγματοῦσι τὰ σχέδια αὐτῶν. Ἀμφότεροι ἐπιτυγχάνουσιν ἐν Ἱσπανίᾳ, σημεῖον δ' ἀναχωρήσεως ἀμφοτέρων εἶναι σχεδὸν τὸ αὐτό, ἀφοῦ ἡ Πάλος εἴκοσι μόλις λεύγας ἀπέχει τῶν Γαδείρων. Τρία πλοῖα ἀποτελοῦσι τὸν στόλον τοῦ Εὐδόξου, τρία καὶ τὸν τοῦ Κολόμβου. Ὁ Πτολεμαῖος καὶ ὁ Βόγος ἠθέλησαν νὰ οἰκειοποιηθῶσι τὴν δόξαν, τὰ ὠφελήματα καὶ τὰς ἀνακαλύψεις τοῦ Εὐδόξου, Ἰωάννης δὲ ὁ Β' τῆς Βραγάντης γενόμενος κύριος τοῦ σχεδίου τοῦ Κολόμβου, ζητεῖ νὰ ἐκτελέσῃ ταῦτα ἐπ' ἰδίᾳ ὠφελείᾳ. Συνωμοσία τεκταίνεται κατὰ τοῦ Εὐδόξου, θῦμα δὲ ραδιουργιῶν πίπτει ὁ Κολόμβος. Ἀμφότεροι ὑφίστανται τὰς αὐτὰς πικρίας, ἀμφότεροι ὑποφέρουσιν, ἀλλὰ δὲν ἀποκάμνουσιν. Ὁ Κολόμβος ἐπιτυχὼν ἀπηθανατίσθη, ὁ δὲ Εὔδοξος σχεδὸν ἐλησμονήθη. Δυστύχημα ὅτι ἐγεννήθη δέκα καὶ ἓξ αἰῶνας ἐνωρίτερον.

Αλ. Καραλης

ΦΩΤΕΙΝΗ

(Διήγημα)

(Συνέχεια)

Ἡ σιωπὴ τοῦ Πέτρου, οὐδὲν καλὸν προοιωνιζομένη, ἔσπειρε τὴν θλῖψιν εἰς τὸν οἰκίσκον τοῦ Γρόμωφ. Ὁ γέρων εἶχε πολὺ καταβληθῆ. Ἐκ τῶν ἐφημερίδων ἐμάνθανε τὰς συγκροτουμένας μάχας καὶ ἠρίθμει ἐν ἀγωνίᾳ τὰ θύματα. Σχεδὸν δὲν ὡμίλει πλέον, μόνον εἰς τὴν Φωτεινὴν ἔλεγεν ἐνίοτε νὰ μὴ παύσῃ ἔχουσα θάρρος. Ἡ νεᾶνις, ἵνα μὴ λυπῇ τοὺς γονεῖς της, ἐφαίνετο σχεδὸν φαιδρά, ἐνῷ ἔφερε τὸν θάνατον ἐν τῇ καρδίᾳ.

Αἴφνης, ἡμέραν τινα, παρετηρήθη ἐκτακτος κίνησις εἰς τὸ χωρίον. Εἶχον φθάσει πληγωμένοι, συγχωρικοὶ τοῦ Πέτρου, οὓς ὑπεδέχθησαν καὶ περιέθαλψαν. Δὲν ἦτο παρηγορητικὸν ὅ,τι εἶπον διὰ τὸν Πέτρον. Ἀνῆκον εἰς τὸ αὐτὸ σύνταγμα, εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπεν ὅτι εἰς μίαν συμπλοκὴν τὸν εἶδε πεσόντα πληγωμένον, ὅτι δέ, ἐπελθόντος αἵρνης τοῦ ἐχθροῦ, δὲν εἶδε τί ἀπέγινε, καὶ οὔτε ἤκουσε πλέον περὶ αὐτοῦ...

Αἱ ἀπελπιστικαὶ αὗται εἰδήσεις κατέβαλον ἐντελῶς τὸν γέροντα. Ἠμέλησε τὴν ὑγείαν του, ἐν δὲ κρυολόγημα ἐπιπροστεθὲν εἰς τὰ ψυχικά του βάσανα, τὸν ἔρριψεν εἰς τὴν κλίνην. Ἐτρόμαζαν αἱ γυναῖκες, ἡ

Φωτεινὴ μάλιστα, λησμονήσασα τοὺς ἰδίους πόνους, δὲν ἀπεμακρύνετο τοῦ προσκεφαλαίου τοῦ πατρὸς καὶ δι' ἐπιπλάστου φαιδρότητος, προσεπάθει νὰ τῷ ἐμπνεύσῃ θάρρος. Ἀλλ' ὁ γέρων δὲν ἐπλανᾶτο. Ἐννόησεν ἀμέσως ὅτι ἡ θέσις του ἦτο λίαν κρίσιμος. Ἰατρὸς προσκληθεὶς ἐκ τῆς γείτονος πόλεως, ἐχαρακτήρισε τὴν ἀσθένειαν ὡς περιπνευμονίαν καὶ ἀπεφάνθη ὅτι ὀλίγαι ἡμέραι ζωῆς ὑπελείποντο εἰς τὸν ἀσθενῆ. Πράγματι μετά τινας ἡμέρας ἀπέθνησκεν ἔχων παρὰ τὴν κλίνην τὰ δύο λατρευτά του ὄντα, θρηνοῦντα ἀπαρηγόρητα. Ὀλίγον πρὶν ἐκπνεύσῃ, εἶπε τῇ Φωτεινῇ·

— Παιδί μου, ἐλπίζω νὰ ἐπιστρέψῃ.... ἀλλ' εἰς πᾶσαν περίστασιν, θέλω νὰ ζήσῃς... ἔχεις τὴν μητέρα...

Δὲν ὡμίλησε πλέον...

Μετὰ τὴν κηδείαν, εἰς ἣν παρίστατο μελανειμονῶν καὶ ὁ φίλος τῆς οἰκίας Μίνιν, μήτηρ καὶ θυγάτηρ ἐρρίφθησαν εἰς τὰς ἀγκάλας ἀλλήλων.

— Μητέρα, εἶπεν ἡ Φωτεινὴ κλαίουσα ἀπέμεινα ἔρημο δενδρουλάκι εἰς τὸν κάμπο. Ἡ σιωπὴ τοῦ Πέτρου... ἄχ, αἰσθάνομαι ὅτι ἐχάθη γιὰ μένα...

— Παιδί μου ἀκριβό, εἶπεν ἡ μήτηρ της συγκινηθεῖσα, μὴν καταβάλλεσαι, σὲ παρακαλῶ, θὰ ζήσω ἐγὼ διὰ τὴν εὐτυχίαν σου. Εἶσαι ἡ μόνη παρηγορία μου καὶ τὸ μόνον στήριγμα εἰς τὰ γηρατεῖα μου. Μὴν ἀπελπίζεσαι, ἔχε θάρρος. Ὅ,τι ὁ Θεὸς θέλῃ, θὰ γείνῃ καὶ δὲν πρέπει ν' ἀδημονοῦμεν.

— Ναί, μητέρα, ναί, ἠσύχασε, θὰ λάβω θάρρος, θὰ περιμείνω τὰ πάντα μὲ γενναιότητα. Σὺ μόνη μοῦ ἀπέμεινες, σὺ θὰ εἶσαι δι' ἐμὲ τὸ πᾶν εἰς τὸ ἑξῆς·

Ἐδόθη μετὰ ζήλου εἰς παντὸς εἴδους οἰκιακὰς ἐνασχολήσεις, εὑρίσκουσα ἀνακούφισιν εἰς τὴν ἐργασίαν.

Μία τῶν προσφιλεστέρων ἐνασχολήσεων τῆς Φωτεινῆς, ἦτο νὰ ἐπιμελῆται τὰς περιστεράς της. Ταῖς ἔρριπτε τροφήν, ταῖς ὡμίλει καὶ τὰς ἐθώπευεν. Αἱ περιστεραὶ τὴν ἐγνώριζον καὶ προσηρχαμένην τὴν προσηγόρευον κατὰ τὸν ἰδιάζοντα εἰς αὐτὰς τρόπον. Πτερυγίζουσαι τὴν περιεκύκλουν, αἱ τολμηρότεραι δ' αὐτῶν ἐκάθηντο ἐπὶ τῶν ὤμων της, ἐνῷ ἕτεραι ἐσύναζον τοὺς πρὸ τῶν ποδῶν της ἐσκορπισμένους κόκκους. κεντῶσαι ἔστιν ὅτε διὰ τοῦ ράμφους τὴν ἄκραν τῶν πεδίλων τῆς φίλης των. Εἰς πολλὰς εἶχε δώσῃ ὀνόματα, μίαν δ' ἐξ αὐτῶν, λευκοτάτην, φέρουσαν ἐπὶ κεφαλῆς λοφίον ἐπίχρυσον καὶ πτερὰ ἄφθονα εἰς τοὺς πόδας, ἐκάλει Φωτεινήν.

Ἡμέραν τινα, ἵνα διασκεδάσῃ ὀλίγον τὴν κατατρύχουσαν αὐτὴν μελαγχολίαν ἔμεινε πλειότερον τοῦ συνήθους πλησίον τῶν προσφιλῶν πτηνῶν της. Αἴφνης ὁ πτερωτὸς κόσμος τῆς αὐλῆς ἐφάνη ἀνησυχῶν, αἱ δὲ ὄρνιθες ἔστρεψαν πρὸς τὰ ἄνω τὸν ἕτερον τῶν ὀφθαλμῶν. Ἡ Φωτεινὴ ὕψωσε καὶ αὐτὴ τὰ ὄμματα καὶ εἶδεν ἐπὶ τοῦ κυανοῦ αἰθέρος διαγραφόμενον μελανὸν στίγμα.... Ἦτο ἱεραξ ὅστις ἐν ἀκαρεῖ διασχίσας τὸ κενὸν ἐρρίφθη ὡς μολυβδίνη βολὶς ἐπὶ τῶν πτηνῶν, ὧν τινα ἔβοσκον ὀλίγα βήματα μακρὰν τῆς Φωτεινῆς. Αὕτη, βαλοῦσα κραυγὴν τρόμου καὶ σείουσα ὡς φόβητρον λευκὸν μανδήλιον ὥρμησεν ὡς ἀστραπὴ κατὰ τοῦ ὀρνέου εἰς οὗ τοὺς ὄνυχας ἐσφάδαζεν ἤδη μία τῶν περιστερῶν. Ἐκ τῶν μεγάλων κραυγῶν καὶ τῶν χειρονομιῶν τῆς νεάνιδος πτοηθὲν τὸ σαρκοβόρον ἀφῆκε τὸ θῦμα καὶ ἀπέπτη. Ἡ νέα κόρη ἔλαβεν εἰς χεῖρας τὸ πτηνὸν ὅπερ ἐφαίνετο ἄπνουν καὶ εἶδε μὲ σπαραγμὸν καρδίας ὅτι ἦτο ἡ εὐνοουμένη περιστερά, ἡ Φωτεινή της. Τὴν ἐθέρμανε μὲ τὴν πνοὴν αὐτῆς. τὴν ἐφίλησεν ἑκατοντάκις, ἀλλ' εἰς μάτην! τὸ πτηνὸν εἶχε κλείσῃ διὰ παντὸς τοὺς ὀφθαλμούς. Εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ράμφους του ἀνέβλυζεν ὡς ῥουβίνιον ἐρυθρόν, ρανὶς αἵματος.

Ἐπέστρεψεν εἰς τὸν οἰκίσκον μελαγχολικωτέα ἢ πρότερον, ἀλλὰ πρὸς τὴν μητέρα ἐμειδίασενἶνα κρύψῃ τὴν θλῖψιν της.

Ἡ ἡσυχία ἐπεκράτει ἐν τῷ οἰκίσκῳ. Ὁ Μίνιν ἐπεσκέπτετο ἐνίοτε τὰς γυναῖκας.

— Εἰς ὅ,τι μὲ κρίνετε χρήσιμον, Αἰκατερίνα Ἰβάνοβνα, εἰπέ ποτε, σᾶς παρακαλῶ μὴ διστάζετε....

— Εἶσθε τόσον καλός, Ἀλεξέη Πετρόβιτζ, ὁποῦ δὲν εὑρίσκω λόγους νὰ σᾶς εὐχαριστήσω.

— Μὴν τὰ λέτε αὐτά, ἐγὼ τὴν εὐτυχίαν σας θεωρῶ ἐδικήν μου. Μόνον, εἶπε στραφεὶς πρὸς τὴν Φωτεινήν, ἡ Φωτεινὴ Νικολάεβνα δὲν εἶνε μ' ἐὲ εὐχαριστημένη.

— Ὄχι διόλου, Ἀλεξέη Πετρόβιτζ, ἀπήντησεν ἡ νέα, εἶσθε τόσον καλός, εἶσθε εὐεργέτης μας... πῶς νὰ τολμήσω...

Ἔλεγε δὲ ταῦτα μὲ ψυχροτάτην εὐγένειαν.

Ἡ μήτηρ της ἔνευσεν εἰς τὸν Μίνιν νὰ σιωπήσῃ, οὗτος δὲ χαιρετίσας ἀπεσύρθη.

Ἦτο κυριολεκτικῶς ὠργισμένος, ἀλλ' εἶχεν ὁρκισθῇ ἐν ἑαυτῷ ὅτι ἡ Φωτεινὴ θὰ ἐγίνετο σύζυγός του, καὶ διὰ τοῦτο ὑπέμενεν. Ἐνίοτε μετέβαινεν εἰς Γ... ὁπόθεν ἐπανήρχετο μετὰ βραχυχρονίους ἀπουσίας.

Παρῆλθον μῆνες τινες ἔτι. Ὁ πόλεμος ἔληξεν, ἡ εἰρήνη εἶχεν ὑπογραφῇ εἰς Ἅγιον Στέφανον. Ἀπὸ τὸν Πέτρον ἡ αὐτὴ σιωπὴ πάντες εἰς τὸ χωρίον τὸν ἐθεώρουν μὴ ὑπάρχοντα, καὶ εὐλόγως. Νεώτεραι εἰδήσεις, πρὸ καιροῦ ἀφιχθεῖσαι, ἔλεγον ὅτι οἱ πλειότεροι ἀξιωματικοὶ ἐκ τοῦ συντάγματος τῆς Κριμαίας εἶχον ἀπωλεσθῇ. Ἰδιαιτέρα ἐπιστολὴ ἐκ Γ... ἐσημείου τὸν Πέτρον μεταξὺ τῶν νεκρῶν... καὶ ἡ Φωτεινὴ δὲ νεκρὸν τὸν ἐθρήνει, εἶχε μόνον ὑποσχεθῇ εἰς τὴν μητέρα της νὰ μὴ καταβληθῇ, ἔκλαιε δὲ ἐν τῷ κρυπτῷ βλέπουσα αὐτὴν ἐργαζομένην ὡς ἄπλην ὑπηρέτριαν.

— Ἐντρέπομαι, εἶπε ποτὲ ἡ Αἰκατερίνα Ἰβάνοβνα εἰς τὴν κόρην της, νὰ βαρύνωμεν τὸν Ἀλεξέη Πετρόβιτζ. Μᾶς ὑπεχρέωσε τόσον, ὁποῦ ἂν ἤθελε θὰ μᾶς ἔδιωχνε καὶ ἀπὸ τὸ σπίτι.

— Μητέρα, ἐγὼ κάτι ξεύρω, εἶπεν ἡ νέα, ξεύρω νὰ ράπτω, νὰ κεντῶ. Ἂν ἐζήτουν κάμμιαν θέσιν εἰς Γ...

— Μὴν τὸ λὲς αὐτό, εἶπεν ἡ μήτηρ της. Νὰ σὲ κάμω ὑπηρέτριαν, ἐνῷ σὲ ὠνειρευόμην πλουσίαν, εὐτυχῆ. Μήπως εἶσαι καμωμένη δι' αὐτά; ὁ κόπος καὶ ἡ ταπείνωσις θὰ σὲ κατέβαλε.

Καὶ ἐπρόσθεσε μετ' ὀλίγον.

— Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ἂν ἤθελες... ὁ ἄνθρωπος αὐτός ἐπιμένει νὰ σὲ ζητῇ...

— Ἄχ, μητέρα, εἶπεν ἡ Φωτεινή, καὶ ἀνελύθη εἰς δάκρυα.

— Ἡσύχασε, παιδί μου ἀκριβό. ἡσύχασε. Ἂν θέλῃς δὲν σοῦ ξαναμιλῶ. Ξεύρεις, μοῦ ὡμίλησε σπουδαίως ὁ ἄνθρωπος καὶ ἔκρινα χρέος μου νὰ σοῦ φανερώσω τὸν σκοπόν του. Ἂς τ' ἀφήσωμεν. Ἐκεῖνος, ὅταν πάρῃ τὴν ἀπόφασιν, θὰ φύγῃ... ἡμεῖς δὲ... ὁ Θεὸς βοηθός... καὶ ἐπρόσθεσε μὲ φωνὴν τρέμουσαν.

— Ἐγὼ γιὰ σένα εἶμαι ἱκανὴ νὰ ψωμοζητήσω... γιὰ νὰ μὴ στερηθῇς...

Ἡ Φωτεινὴ κατέπεσεν ἐπὶ ἕδρας ὀλολύζουσα. Τὴν νύκτα ἐκείνην διῆλθε κλαίουσα καὶ σκεπτομένη...

Παρῆλθον ἡμέραι τινες, καθ' ἃς οὐδεὶς λόγος ἐγένετο περὶ συνοικεσίου. Ὁ Μίνιν δὲν ἐφάνη εἰς τὸν οἰκίσκον· μόνη ἡ Ματρώνα ἦρχετο ἐνίοτε.

Νέαν συνδρομὴν τοῦ Μίνιν, εὐγενῶς προσφερθεῖσαν, ἠρνήθη νὰ δεχθῇ ἡ Αἰκατερίνα Ἰβάνοβνα, ἀλλὰ προμηθευθεῖσα ἐργάσιαν ξένην, εἰργάζετο πυρετωδῶς ἡμέραν καὶ νύκτα.

Ἡ Φωτεινὴ τὴν ἐβοήθει ὅσον ἠδύνατο, ἀλλ' ἠσθάνετο πόνον ἀφόρητον βλέπουσα τὴν μητέρα της πάσχουσαν, ἐνῷ ἂν ἔλεγε μίαν μόνην λέξιν...

Πρὸς τὸν Μίνιν ἡ Φωτεινὴ ἠσθάνετο εὐγνωμοσύνην. Κατὰ τὰ ἄλλα τῇ ἦτο ἐντελῶς ἀδιάφορος. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, τῆς μετὰ τῆς μητρός της συνδιαλέξεως, ἐσκέπτετο... Ἔκλαυσε πολλάκις ἀναλογισθεῖσα ὅτι ἐπέπρωτο νὰ θάψῃ διὰ παντὸς ἐν τῇ καρδίᾳ της τὸ πρὸς τὸν Πέτρον ἀγνόν, βαθὺ αὐτῆς αἴσθημα. Φεῦ! τὸ γλυκὺ φέγγος τῆς ἡοῦς τὸ καταυγάσαν τὴν καρδίαν της, ἐπέπρωτο νὰ διαδεχθῇ ἀποτόμως ὁ ζόφος!

Ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας τὴν ἐβασάνιζεν ἡ ἀμηχανία. Διήρχετο τὰς ὥρας βαδίζουσα ἀσκόπως καὶ ὁμιλοῦσα καθ' ἑαυτήν.

Ἠσθάνετο ὅτι βαθμηδὸν ἐξησθένει...

— Ἀλλ' εἶμαι λοιπὸν τόσον ἄνανδρος, εἶπέ ποτε, μονολογοῦσα. Τί ἐγωϊσμὸς εἶν' αὐτός; Πρέπει ν' ἀποφασίσω ἀφοῦ τὸ θέλει ἡ μητέρα. Τὴν εὐτυχίαν βέβαια δὲν θὰ εὕρω, τὴν ἔχασα διὰ παντός... ἀλλὰ μὲ τὸν καιρὸν θὰ συνειθίσω, ὡς λέγει ἡ μητέρα καὶ ἡ Ματρώνα.

Καὶ ἐπρόσθεσε μετ' ὀλίγον.

— Ἡ καρδία εἶνε ἐντελῶς κενή.... μὲ πόσην χαρὰν θὰ ἔμβαινα εἰς Μοναστήριον! ἀλλ' ἡ μητέρα ἔπειτα; Ἐκείνη θέλει τὴν εὐτυχίαν μου κ' ἐγώ... ὀφείλω νὰ ὑπακούσω, ἡ καλοσυνειθισμένη μητερίτζα μου νὰ στερῆται... δὲν τὸ θέλω, πρέπει ν' ἀποφασίσω ἀφοῦ ἐκεῖνος δὲν ὑπάρχει καὶ περὶ τούτου δὲν εἶνε βέβαια ἀμφιβολία... ἡ τελευταία μάλιστα ἐπιστολὴ ἀπὸ Γ... ἠμπορεῖ ἐδῶ νὰ συμβῇ λάθος; Ἔπειτα δὲν θὰ ἔγραφεν ὡς ἔγραψαν ἄλλοι; Πτωχὲ Πέτρε! ὦ, μοῖρα! θὰ προσέλθω εἰς τὸν βωμὸν μειδιῶσα, ἐνῷ θὰ φέρω ἐντός μου τὸν θάνατον... ἀλλ' εἶνε ἀνάγκη! Ἐφθάσαμεν εἰς τὸ ἀπροχώρητον. Ἡ μητέρα πάσχει ἀφ' ἑνός, ἀφ' ἑτέρου ὁ Μίνιν μᾶς πιέζει... Εἶναι ὅμως καλός... Ἴσως μὲ τὸν καιρόν...

Καὶ ἐμειδίασε μὲ πικρίαν.

Ἡμέραν τινα, βαδίζουσα ἀσκόπως, εὑρέθη αἴφνης πρὸ τῆς καλύβης τῆς Γλυκερίας, ἀγαθῆς γραίας, συζύγου τοῦ μυλωθροῦ. Αὕτη ἠγάπα πολὺ τὴν Φωτεινήν, ἤξευρε δὲ τὰ διατρέχοντα.

— Γιατί τόσο λυπημένη, ἀγάπη μου, τὴν ἠρώτησε.

— Ἄχ, Γλυκερία μου, διατί μ' ἐρωτᾷς; τὰ ἠξεύρεις. Ὁ νοῦς μου εἶνε τόσο σκοτισμένος, ὁποῦ δὲν ἠμπορῶ νὰ σκεφθῶ. Πόσον λυποῦμαι τὴν μητέρα μου...

— Καὶ ἔχεις δίκηο, παιδάκι μου. Χθὲς ἦταν ἐδῶ καὶ τὰ μάτια της ἐτρέχανε ποταμός.—Φοβοῦμαι, Γλυκερία, μοῦ εἶπε, πῶς δὲν θὰ βασταζω πολύ... Δὲν μὲ πειράζει, λέει. πῶς θὰ καταντήσω δοῦλα, μὰ πῶς θ' ἀποθάνω ἀπὸ λύπη καὶ τί θὰ γενῇ τότε ἡ Φωτεινή μου; Κ' ἐμένα ἡ γνώμη μου, παιδί μου, εἶνε . . .

Ἡ Φωτεινὴ δὲν τὴν ἀφῆκε νὰ τελειώσῃ.

— Ναί, ναί, καλὴ Γλυκερία, εἶπε καὶ ἀπεμακρύνθη.

Παρῆλθον ὀλίγαι ἔτι ἡμέραι ἀγωνίας καὶ διστάγμοῦ. Πρωΐαν τινα ἡ Φωτεινὴ ἐκάλεσε τὴν μητέρα της·

— Μητέρα, εἶπε μὲ ἤρεμον τόνον φωνῆς, ἀπεφάσισα. Εἶπὲ εἰς τὸν Ἀλεξέη Πετρόβιτζ ὅτι δέχομαι τὴν προτασίν του.

— Νὰ τὸ πιστεύσω, παιδί μου; εἶπεν ἐκπλακτος ἡ μήτηρ της. Πρόσεξε, δὲν θέλω νὰ βιάσῃς τὸν ἑαυτόν σου. Ναί, θέλω τὴν εὐτυχίαν σου, ἂν ὅμως δὲν εἶνε ἡ γνώμη σου, ἂς ὑποφέρωμεν.

— Γνώμην ἔχουν οἱ πτωχοί, μητέρα; εἶπε μὲ πικρίαν. Ἀλλ' ἡσύχασε, ἀπεφάσισα καὶ εἶμαι ἀπαθής. Ἐλπίζω νὰ συνειθίσω. Ἂν ἔζη ἐκεῖνος, θὰ ἤρχετο ἢ θὰ ἔγραφε.

— Ἂν παιδί μου εἶχα τὴν παραμικρὰν ἀμφιβολίαν· ἀλλὰ καὶ προχθὲς ἀκόμη ὁ συστρατιώτης του Νίκων, ὅστις τὸν εἶδε ποῦ ἔπεσε, μοῦ ἔλεγεν ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐλπίζωμεν διότι εἶχε πληγωθῇ καιρίως. Καὶ εἴδες τί γράφει ἕνας στρατιωτικὸς ἀπό..... Μὴν λυπῆσαι παιδί μου, ἐπρόσθεσε ἰδοῦσα τὴν μελαγχολίαν της. Ἦτο πεπρωμένον!

— Ναί, ναί, ἀγαπητή μου μητέρα. Νὰ λησμονήσω, νὰ λησμονήσω τὸ ταχύτερον. Νὰ ἤξευρες πόσην χαρὰν ἔχω ὁποῦ θὰ σ' εὐχαριστήσω.

Ἡ μήτηρ της τὴν παρηγόρησε, τὴν ἐνεθάρρυνε καὶ ἔσπευσε ν' ἀναγγείλῃ τῷ Μίνιν, διὰ τῆς Ματρώνας, τὴν ἀπόφασιν τῆς Φωτεινῆς.

Ἡ χαρὰ τοῦ Ἀλεξέη Πετρόβιτζ δὲν εἶχεν ὅρια. Ἔτρεξε νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν Φωτεινήν, ἥτις τὸν ἐδέχθη μὲ εὐγένειαν, ἂν καὶ ἡ θλῖψις ἦτο ἐζωγραφημένη ἐπὶ τοῦ προσώπου της.

— Φωτεινὴ Νικολάεβνα, τῇ εἶπε, ὅλην μου τὴν ζωὴν θ' ἀφιερώσω εἰς τὴν εὐτυχίαν σας.

— Εὐχαριστῶ, Ἀλεξέη Πετρόβιτζ καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ μὲ συγχωρήσητε, ἂν δὲν εἶμαι εὔθυμος, ὅσον ὤφειλα.

Ὁ Μίνιν ἐζήτησε νὰ γείνῃ ὁ γάμος τὸ ταχύτερον διὰ νὰ ἡσυχάσουν ὅλοι, νὰ λησμονήσῃ δὲ καὶ ἡ Φωτεινή. Αὕτη ἐζήτησε διορίαν ἓξ μηνῶν, ἕνεκα τοῦ πένθους, ὡς ἔλεγεν, ἀλλ' ὁ Μίνιν δὲν ἔστεργε προβάλλων ἄλλους λόγους.

— Τοῦτο μὲ προσβάλλει, ἔλεγεν εἰς τὴν μητέρα τῆς Φωτεινῆς. Τὸ ταχύτερον εἶνε καὶ καλλίτερον· ἄλλως θὰ ὑποθέσω ὅτι πειθαναγκάζεται εἰς τὴν ἕνωσιν καὶ ὅτι καὶ τώρα ζητεῖ νὰ κερδήσῃ καιρόν.

— Ἀκριβό μου παιδί, εἶπε πρὸς τὴν Φωτεινὴν ἡ μήτηρ της, μίαν φορὰν ποῦ ἀπεφάσισες, κάμε καὶ αὐτὴν τὴν θυσίαν. Ὁ Ἀλεξέη Πετρόβιτζ νομίζει ὅτι προσβάλλεται μὲ τὴν ἀναβολήν. Ἔπειτα καὶ σὺ ἡσυχάζεις τὸ γρηγορώτερον.

Ἡ Φωτεινὴ ἐποίησε χειρονομίαν ὑποταγῆς.

— Ἂς γείνῃ ὅπως θέλετε, εἶπε, τί μὲ μέλει.

Συνεφωνήθη νὰ γείνῃ ὁ γάμος μετὰ ἕνα μῆνα.

IV

Ἂς ἴδωμεν, ἐν τῷ μεταξύ, τί ἀπέγεινεν ὁ Πέτρος.

Ὦ; ἐξεθέσαμεν, εἶχε πιστευθῇ γενικῶς ὅτι ἀπέθανεν· ἔζη ὅμως, εὐτυχὴς ἢ ὄχι, δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ἀπὸ τοῦδε.

Καταταχθεὶς εἰς τὸ ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Βρανιέφσκην Κριμαϊκὸν σύνταγμα μετέσχε πασῶν τῶν ἀψιμαχιῶν καὶ μαχῶν, τῶν συναφθεισῶν καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐκστρατείας. Στρατιώτης ἐκ φύσεως, ἐμάχετο μεθ' ὅλου τοῦ ἱεροῦ ζήλου ὃν ἐμπνέει ὁ πρὸς τὴν πατρίδα ἀληθὴς ἔρως, κατασιγάζων πᾶν ἄλλο ἐν τῇ καρδίᾳ του λανθάνον αἴσθημα. Δὲν ἐλησμόνησεν ἐν τούτοις τὴν Φωτεινήν, διότι τῷ ἦτο ἀδύνατον. Πολλάκις ἐν τῷ μέσῳ τῆς μάχης, πρὸ τῶν αἱμάτων καὶ τῶν πτωμάτων, πρὸ τῆς ἀπαισίας ἐκείνης τοῦ βροτολοιγοῦ πολέμου εἰκόνος, τῷ ἐνεφανίζετο, ὡς ἐν ὀνείρῳ, ἡ εἰκὼν τῆς μνηστῆς του. περιβεβλημένη φωτεινὸν στέφανον... Ἐσπόγγιζεν ἐν δάκρυ καὶ ὥρμα ἐμπρός...

Τῇ ἔγραψε δίς, τρίς, ὁσάκις ἠδυνήθη νὰ τὸ κατορθώσῃ· ἔλαβεν ὅμως τὰς ἐπιστολάς του ἐκείνη; τὸ ἠγνόει.

Πληγωθεὶς ἅπαξ ἐλαφρῶς καὶ ἀναρρώσας μετ' ὀλίγον, ἐπανέλαβε τὴν θέσιν του εἰς τὸ σύνταγμά του. Ἡ μάχη διεδέχετο τὴν μάχην. Ὁ Πέτρος εὑρίσκετο πάντοτε εἰς τὰς πρώτας τάξεις, ριψοκινδυνεύων καὶ ἐκτιθέμενος. Ἴδετε; Ἐνῷ ὁ ἀνατέλλων ἥλιος φωτίζει ὄρη καὶ κοιλάδας, διαχύνων πανταχοῦ τὴν ζωήν, μυρμηκιαὶ ἀνθρώπιναι μαυρίζουσι τὸ εὐρὺ παιδίον. Εἶνε σιδηρόφρακτοι φάλαγγες μαχητῶν ἕτοιμαι ν' ἀλληλοσφαγῶσι! Δὲν εἶνε λῃσταὶ ἐνεδρεύοντες, ἀλλ' ἄνδρες οὓς ὤθεῖ κατ' ἀλλήλων ἡ σκληρὰ ἀνάγκη, εἶνε πολεμισταὶ ἐλαυνόμενοι ὑπὸ τοῦ καθήκοντος, ὑπὸ μιᾶς ἰδέας! Οἷον θέαμα! Ἐδῶ μαχηταὶ γεγηρακότες εἰς τοὺς πολέμους, μὲ μαυρισμένους ἐκ τῆς πυρίτιδος μύστακας, ἐκεῖ νεανίαι ἀγένειοι πρὸ μικροῦ ἀπολιπόντες τῶν σχολείων τὰ βάθρα ἢ τοὺς κόλπους οἰκογενειῶν περιλημένων, ἵνα σπεύσωσιν εἰς τῆς πατρίδος τὸ γοητευτικὸν κέλευσμα... Κινοῦνται, ἰδέτε, κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. Οἱ μεταξύ των ἄγνωστοι θὰ ἔλθωσι μετ' ὀλίγον εἰς χεῖρας. Ἔλαμψεν αἴφνης ἀστραπή, ἀκούεται ἡ πρώτη τοῦ τηλεβόλου βροντή... τὰ τάγματα κινοῦνται μὲ λόγχην προτεταμένην. Μικρὸν ἔτι καὶ τὸ γελοῖον πεδίον θὰ σπαρῇ μὲ πτώματα, ἡ δὲ τρυφερὰ χλόη θὰ ποτισθῇ δαψιλῶς μὲ αἷμα....

Ἰδοὺ καὶ ὁ Πέτρος. Ἔχει παρὰ τὸ πλευρὸν ἀφ' ἑνὸς τὸν συγχωρικόν του Νίκωνα, ἀφ' ἑτέρου τὸν νέον Βλαδίμηρον. γόνον ἀριστοκρατικοῦ τῆς Πετρουπόλεως εἶναι, ὅστις, ἀποσπασθεὶς ἐκ τοῦ θάλπους τῆς οἰκογενειακῆς ἑστίας, ἦλθε νὰ χύσῃ τὸ αἷμά του ὑπὲρ τῆς πατρίδος! Μετὰ τοῦ εὐγενοῦς νεανίου ἐσχετίσθη ὁ Πέτρος πρὸ ὀλίγου χρόνου, ἀλλ' αἱ καρδίαι των ὡμίλησαν καὶ ἦσαν ἤδη ὡς ἀδελφοί. Εἶχον ἐμπιστευθῆ ἀλλήλοις τὰ μυστικά των... Ἀλλ' αἱ φάλαγγες συμπλέκονται, ἄνδρες ἐδῶ κ' ἐκεῖ πίπτουσι, τὸ ἐχθρικὸν τηλεβόλον ἀνοίγει ῥήγματα εἰς τὰς τάξεις . . . καὶ βλέπεις σωροὺς νεκρῶν καὶ ψυχορραγούντων ὧν ἀκούονται αἱ σπαρακτικαὶ οἰμωγαί. Τὸ ἱππικὸν ἐλαύνει ἀπὸ ρυτῆρος κατὰ τῶν ἐχθρικῶν τηλεβόλων. Οἱ φίλοι, ὡσεὶ οὐδὲν αἰσθανόμενοι, χωροῦσιν ἐμπρός... Αἴφνης σφαῖρα τυφλὴ πλήττει κατάστηθα τὸν Βλαδίμηρον ὅστις μόλις προφθάνει νὰ προφέρῃ τῆς μητρὸς καὶ τοῦ Πέτρου τὸ ὄνομα καὶ πίπτει... Σκότος ἐκάλυψε τοὺς ὀφθαλμούς του, κλεισθέντας διὰ παντός. Ὁ Πέτρος βλέπει τὸν φίλον πίπτοντα, ποθεῖ νὰ τρέξῃ πρὸς αὐτόν, ἀλλ' ἡ φωνὴ τοῦ ἀρχηγοῦ τὸν ἀναχαιτίζει.. Ἐμπρός! Οὔτε ἓν δάκρυ ἐπρόφθασε νὰ χύσῃ... ὥρμησεν ἔξαλλος κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ὅστις μετὰ ἀπεγνωσμένην ἀντίστασιν, ἐν τέλει ὑποχωρεῖ. Εἰκὼν ὀλέθρου! Τὸ φαιδρὸν πεδίον ἐνῷ χθὲς ἔψαλλεν ὁ κορυδαλὸς τὸ χαρωπόν του ἆσμα, εἶνε ἐσπαρμένον μὲ πτώματα καὶ ἐπ' αὐτοῦ πλανῶνται ἤδη μετ' ἀπαισίων κρωγμῶν, ὄρνεα σαρκοβόρα.

Τὴν φορὰν ταύτην ὁ Πέτρος εἶχε μείνῃ ἐντελῶς ἄθικτος!

Αἱ μάχαι διεδέχοντο ἀλλήλας. Ἡμέραν τινα, τὸ Κριμαϊκὸν σύνταγμα συνεπλάκη μετὰ πολυαρίθμου ἐχθρικοῦ στρατοῦ καὶ ἔδειξε θαύματα ἀνδρείας κρατῆσαν τὴν θέσιν του ἐπὶ ὥρας ὁλοκλήρους, ἑδεκατίσθη ὅμως φοβερά... Οἱ πλειότεροι ἀξιωματικοὶ ἐφονεύθησαν ἢ ἐπληγώθησαν, τινὲς δὲ ἠχμαλωτεύθησαν. Πρὸς τὸ ἑσπέρας ἐπικουρία φθάσασα, ἀπήλλαξε τοὺς μείναντας ἐκ τελείας καταστροφῆς.

Εἰς τὴν ἀπαρίθμησιν ὁ Πέτρος ἔλειπε. Βαρέως τραυματισθείς, ἀπήχθη αἰχμάλωτος, ἐπὶ μῆνα δὲ ὁλόκληρον ἐταλαντεύετο μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου. Εὐτυχῶς εἰς τὸ νοσοκομεῖον ὅπου εἶχεν εἰσαχθῇ, ἔτυχε πολλῶν περιποιήσεων, βοηθούμενος δὲ καὶ ὑπὸ τῆς ἡλικίας, ἀνέρρωσε· παρῆλθον ὅμως τρεῖς μῆνες ἵνα ἀναλάβῃ ἐντελῶς. Ὁ πρῶτος του στοχασμός, ἅμα ἀνέλαβεν, ἦτο ἡ Φωτεινή, καὶ τῇ ἔξεθεσε διὰ μακρᾶς ἐπιστολῆς τὰ παθήματά του καὶ τὴν ἀγωνίαν ὑφ' ἧς κατείχετο. Εἶχεν ἀνακτήσῃ τὴν ὑγείαν, ἀλλὰ δὲν τῷ ἦτο δυνατὸν νὰ ὁδοιπορήσῃ, καὶ ἂν ἤθελεν ἀπαλλαγῇ τῆς αἰχμαλωσίας. Ἐν τούτοις τὰ τοῦ πολέμου ἐχώρουν πρὸς τὸ τέρμα. Οἱ ρῶσσοι ἐθριάμβευον πανταχοῦ,

δὲν ἐβράδυνε δὲ νὰ κλεισθῇ ἡ εἰρήνη. Ταύτην μετ' οὐ πολὺ ἠκολούθησεν ἀνταλλαγὴ αἰχμαλώτων καὶ ὁ Πέτρος ἐντελῶς ἀναρρώσας, καὶ μὲ καρδίαν σκιρτῶσαν ἀπὸ χαρὰν ἀνεκλάλητον, ἐπάτησε τὸ πάτριον ἔδαφος, προβιβασθεὶς δὲ εἰς ὑπολοχαγὸν καὶ λαβὼν ἄδειαν ἀπουσίας ἐξεκίνησε διὰ τὸ χωρίον του, χαίρων μὲν ἀφ' ἑνός, ἀλλὰ καὶ τρέμων ἐνταυτῷ πρὸ τοῦ φάσματος τῆς ἀβεβαιότητος...

'Αλλ' ἐωσοῦ τελεσθῶσι τ' ἀνωτέρω παρῆλθεν οὐκ ὀλίγος χρόνος, ὅτε δὲ ὁ Πέτρος ἀνεχώρει διὰ τὸ ποθητὸν χωρίον του, ἡ διὰ τὸν γάμον τῆς Φωτεινῆς ταχθεῖσα προθεσμία ἔληγε.

(Ἕπεται τὸ τέλος). Π. Α. Ἀειωτης

Τὸ ὄνομα τοῦ ποιητοῦ—μυθιστοριογράφου Πέτρου Λοτῆ ἐπαναλαμβάνει ἡ φήμη ἀπὸ καιροῦ, ἐσχάτως ὅμως ἐπληρώθη δι' αὐτοῦ ὁ φιλολογικὸς κόσμος ὁλόκληρος ἐπὶ τῇ ἀπονεμηθείσῃ αὐτῷ δάφνῃ τοῦ Ἀθανάτου. Τὸν νέον Ἀκαδημαϊκὸν χαρακτηρίζει ἀκριβέστατα ἡ πρόχειρος σημείωσις τοῦ εὐφυεστάτου Γάλλου κριτικοῦ ἣν παραθέτομεν.

'Αλλ' ὁ συγγραφεὺς θαυμασίως ἐξεικονίζεται ἐν τῷ νεωτάτῳ καὶ περιπαθεστάτῳ ἔργῳ του Φάντασμα τῆς Ἀνατολῆς, οὗτινος ἀπὸ τῆς σήμερον παρέχομεν μετάφρασιν τοῖς ἡμετέροις ἀναγνώσταις.

Ο ΛΟΤΗ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΙΟΥΔΙΟΝ ΛΕΜΑΙΤΡ

Πρέπει νὰ συγχαρῶμεν δημοσίᾳ τὴν Ἀκαδημίαν.

Ἐκλέξασασα τὸν Πέτρον Λοτῆ, ἔπραξέ τι ἔκτακτον, ἀνήκουστον, τολμηρόν, ἀνατρεπτικόν, μᾶλλον ἀντιβαῖνον πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς παραδόσεις αὐτῆς, ἢ ἂν ἐξέλεγεν αὐτὸν τοῦτον τὸν συγγραφέα τῆς Nana, τοῦ Pot-Bouille καὶ τῆς Terre.

Ὁμολογητέον ἐν πρώτοις ὅτι ἡ Ἀκαδημία δέχεται ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς μόνον ἄνδρας, μεγίστους κεκτημένους βαθμούς. Ἐὰν δεχθῇ στρατιώτην, εἶνε στρατηγός· ἐὰν δικηγόρον, θὰ εἶνε αἱρετὸς ἀρχηγὸς τοῦ δικηγορικοῦ σώματος· ἐὰν πολιτικόν, θὰ εἶνε πρωθυπουργός, ἐὰν καθηγητήν, θὰ εἶνε καθηγητὴς τῆς Σορβόννης ἢ τοῦ Γαλλικοῦ Κολλεγίου.

Ἐν ᾧ ὁ Πέτρος Λοτῆ εἶνε ὑποπλοίαρχος. Οὔτε κἂν πλοίαρχος.

Ἐν ᾧ μεταξὺ τῶν μελῶν αὐτῆς συνκατελέγετο καὶ εἷς Ναύαρχος.

Ὅτε ὁ Λοτῆ παρουσιάσθη τὸ πρῶτον, ὁ κ. Ρενὰν, ὅ, ἡρώτων περὶ τῆς ἐνδεχομένης ἐπιτυχίας ἢ ἀποτυχίας τοῦ νεαροῦ ναυτικοῦ, ἀπήντησε μετὰ τῆς γνωστῆς αὐτῷ ἀφελείας.

«Ὁ κ. Λοτῆ ἔχει κάτι ἐναντίον αὐτοῦ. Εἷς τῶν ἱεραρχικῶς ἀνωτέρων του ἦτο μέλος τῆς Ἑταιρείας ἡμῶν. Ὅταν δὲ οἱ ὑποψήφιοι, οἱ ἐπιζητοῦντες τὰς ψήφους ἡμῶν κατέχουσι δημοσίαν τινα θέσιν, δέον ὅπως ἡ εὐφυία αὐτῶν εἶνε ἀνάλογος πρὸς τὸν βαθμόν των».

⁂

Γνωστὸν ὡσαύτως ὅτι διὰ νὰ γείνῃ τις ἀκαδημαϊκὸς πρέπει νὰ εἶνε «σοβαρὸς». ὁ δὲ βίος αὐτοῦ νὰ μὴ εἶνε ἰδιότροπος. Τὸ ἐρυθρὸν ἐσωκάρδιον τὸ ὁποῖον ἐφόρει ὁ Γωτιὲ κατὰ τὴν πρώτην παράστασιν τοῦ Ἐρνάνη, ἐγένετο αἰτία νὰ μὴ γίνῃ συνάδελφος τῶν κκ. Viennet καὶ Pougerville. Ἐν τῶν προσκομμάτων ἐφ' ὧν προσέκρουσεν ἡ ἐκλογὴ τοῦ κ. Meilhac, ἦτο ἡ συχνὴ μετάβασίς του εἰς τὸ Θέατρον Eden, καὶ αἱ μεγάλαι αὐτοῦ δαπάναι.

Μετὰ λύπης δὲ λέγω, ὅτι ὁ Πέτρος Λοτῆ δὲν εἶνε σοβαρὸς ἀνήρ. Πράττει πᾶν ὅ,τι ἀρέσκει αὐτῷ. Ἐπιδεικνύει φιλαρέσκως τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν χάριν τοῦ σώματός του. Ἐν τινι ἱπποδρομίῳ τῆς Μασσαλίας ἐπεφάνη ὡς ἀκροβάτης ὁ ἀβρὸς οὗτος κατηφής, δι' ὃν ὁ ἐξωτερικὸς κόσμος δὲν εἶνε ἢ πηγὴ αἰσθημάτων, διέρχεται δὲ τὴν ζωὴν του μεταμφιεζόμενος, καὶ διὰ τῶν ἀμφιέσεων διαφόρους ἀπεκδεχόμενος ψυχάς. Μεταμφιέννυται, ἀλείφεται καὶ κηλιδοῦται χάριν παιδιᾶς, ὡς γυνή, ὡς ἄγριος, ὡς παιδίον. Ἦτο τοῦρκος ἐν Κωνσταντινουπόλει, Μαορὶ τὴν ψυχὴν ἐν Ταϊτὶ, μαῦρος ἐν Σενεγάλῃ, Ἰάπων ἐν Ἰαπωνίᾳ. Εἰς τὰς ἑορτὰς τὰς ὁποίας δίδει ἐν Ῥοσεφὸρ, γίνεται Γκρεγκοὰρ ἢ Μποαβδίλ. Εἶμαι δὲ βέβαιος ὅτι εἰς τὰς ἀκαδημαϊκὰς τιμὰς καὶ τὰ ἀκαδημαϊκὰ πλεονεκτήματα χάριν ἑνὸς καὶ μόνου ἀπέβλεψε· τοῦ δικαιώματος νὰ φέρῃ δημοσίᾳ νέαν ἀμφίεσιν.

Τὸ δὲ μετὰ πρασίνων κλάδων ἔνδυμα, ὅπερ ἐν τῇ ματαιοδοξίᾳ αὐτοῦ ἐπεζήτησε, ἡ Ἀκαδημία τὸ τῷ παρεχώρησε σοβαρῶς, πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ἱματιοφυλακίου του.

⁂

Γνωστὸν ὡσαύτως ὅτι πᾶς ἀκαδημαϊκὸς πιστεύει εἰς πρᾶγμά τι. Ὁ πνευματισμὸς καὶ ἡ ἀθανασία τῆς ψυχῆς εὐμενοῦς ἀπολαμβάνουσιν ἔτι δεξιώσεως. Πνεύματα οἷα τὰ τοῦ Teine καὶ τοῦ Renan δὲν ἐγένοντο δεκτὰ ἐν τῇ περιφανεῖ Ἑταιρείᾳ παρ' ὅτε ἀνεγνώρισαν ὅτι αἱ τολμηραὶ αὐτῶν θεωρίαι συνεκιρνῶντο πρός τι κοινωνικὸν ἔνστικτον.

Εἴκοσι καὶ ἑπτὰ ἐτῶν, ἐν τῷ πρώτῳ αὐτοῦ βιβλίῳ, ὁ Πέτρος Λοτῆ, ὁ πάντας τοὺς ὠκεανοὺς ὀνειροπολήσας καὶ πάντας τοὺς χαρωποὺς τοῦ σύμπαντος τόπους ἐπισκεφθεὶς ἔγραφεν ἀταράχως, μεταξὺ ἄλλων ὡραίων πραγμάτων:

«....Δὲν ὑπάρχει Θεός, δὲν ὑπάρχει ἠθικὴ· οὐδὲν ἐξ ὅσων ἐδίδαξαν ἡμᾶς νὰ σεβώμεθα ὑπάρχει· ὑπάρχει ζωή, ἥτις παρέρχεται, καὶ παρ' ἧς λογικὸν εἶναι νὰ ζητῶμεν ὅσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρας ἀπολαύσεις, μέχρις οὗ ἔλθῃ τὸ θλιβερὸν τέλος ὅπερ εἶνε ὁ θάνατος... Θέλω νὰ σᾶς ἀνοίξω τὴν καρδίαν μου, καὶ νὰ σᾶς εἴπω τί πιστεύω· κανὼν μου ἔσται νὰ πράττω ὅτι μοῦ ἀρέσκει, οὐδόλως ἀποβλέπων εἰς τὴν ἠθικήν, καὶ τὰς κοινωνικὰς συνθήκας. Δὲν πιστεύω τίποτε, εἰς οὐδένα δὲ ἔχω οὔτε πίστιν οὔτε ἐλπίδα.»

Τοῦτο ὅμως δὲν ἐκώλυσε τὸν Λοτῆ νὰ ἐκδηλώσῃ,—διότι ἦτο φύσει καλὸς—τὰ κάλλιστα τῶν αἰσθημάτων, τὰ περιπαθέστατα, τὰ συμπαθέστατα, τὰ μᾶλλον ἀνθρώπινα. Βεβαίως ὅμως ἔχει τι τὸ μηδενιστικὸν ἡ παραδοχὴ αὐτοῦ ὑπὸ τὸν θόλον ἐν τῷ ὑποκρυπτομένῳ φωτί, τοῦ ὁποίου ἐπιφαίνονται ὁ Βοσσουέτος καὶ ὁ Ἀγκουεσσώ.

Γνωστὸν ὡσαύτως ὅτι ἡ Ἀκαδημία εἶνε «αἴθουσα»—αἴθουσα ἄνευ γυναικῶν, ἐν ᾗ ἐργάζονται ἐνίοτε περί τι λεξικόν, καὶ μετέχει γραφείου εὐεργετικοῦ—ἀλλ' ἐν τούτοις αἴθουσα. Αἱ συνθῆκαι αὗται εἶνε ἀρκούντως γελοῖαι, καθὸ ἀρχαῖαι ὅμως τηροῦνται. Ὁ δὲ Λοτῆ, ὁ εὐαίσθητος οὗτος, εἶνε ἀκριβῶς τὸ ἐναντίον τοῦ ἀνθρώπου τῶν αἰθουσῶν· ὁμιλεῖ ὀλίγον εἰς τὸν κόσμον, πρὸ αὐτοῦ δὲ εἶνε δειλὸς καὶ στενοχωρεῖται. Προτιμᾷ τῶν παρισινῶν ἀκανθίδων τὰς Ἀζαδέ, τὰς Ραραχῦ, τὰς Πασκουάλας καὶ τὰς Φατουγάγας, αἵτινες οὐδόλως ὁμιλοῦσιν αὐτῷ περὶ φιλολογίας, ἃς ἐγκαταλείπῃ ὅταν θέλῃ, καὶ αἵτινες ἐνίοτε ἀποθνήσκουσι δι' αὐτόν. Οἱ ἀληθεῖς αὐτοῦ φίλοι, εἶνε ὁ Σαμουήλ, ὁ Ἀχμέτ, ὁ ἀδελφός του Ὕβ. Ἀγαπᾷ ἰδίως τὰ ὡραῖα καὶ ἀθῶα ταῦτα ὄντα τὰ εὐγενέστερα καὶ μᾶλλον ἐνδιαφέροντα τῶν ἡμιπεπολιτισμένων, μετὰ τούτων δὲ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ οὐδόλως κοπιάζει ἀλλ' ἄρχει.

Ὅτε δὲ μεταβαίνει νὰ δειπνήσῃ, παραλαμβάνει καὶ τὸν ναύτην του.

⁂

Γνωστὸν ἐπίσης ὅτι οἱ ἀκαδημαϊκοὶ καταγίνονται περὶ τὴν συγγραφὴν λεξικοῦ.

Ὁ Πέτρος Λοτῆ εἶνε ἀληθῶς «ἀγράμματος τὴν ψυχὴν μόνον αὐτοῦ γνωρίζων». Καυχᾶται ὅτι μηδὲν ἀνέγνωσεν οὐδ' αὐτὸν ἔτι τὸν Σατωβριάνδον, τὸν Φλωμπέρ, τὸν Φρομεντὼν· ἐπειδὴ δὲ τὸ λέγει, τὸν πιστεύω.

Πρᾶγμα παράδοξον· περιέγραψε τὰ πάντα, ἐνίοτε δὲ καὶ αὐτὰ τὰ μᾶλλον δυσκατανόητα καὶ ὅμως τὸ λεξιλόγιόν του εἶναι ὅσον τὸ τοῦ Ῥακίνα περιωρισμένον· ἐὰν ἐνίοτε ἀπαντῶσι παρὰ τῷ Λοτῆ πλείονα ἐμφατικὰ ἐπίθετα, ἀπαντῶσιν ὅμως ὀλίγισται λέξεις ἀφῃρημέναι, καὶ ἔτι ὀλιγώτερα ῥήματα.

Πᾶν ὅ,τι δύναταί τις νὰ ἀναμένῃ παρ' αὐτοῦ, εἶνε ἡ παράθεσις ἐν τῷ λεξικῷ ὡραίων τινων ξένων λέξεων, οἷαι αἱ soumaré, chola, diguhela, rêva-rêva, καὶ upa upa.

⁂

Γνωστὸν τέλος εἶναι ὅτι ὁ ἀκαδημαϊκὸς πρέπει νὰ κατοικῇ εἰς Παρισίους. Ὁ Josephine Soulary καὶ ὁ Αἰμύλιος Montégut δὲν ἐγένοντο ἀκαδημαϊκοί, διότι κατῴκουν εἰς τὰς ἐπαρχίας.

Ὁ δὲ Πέτρος Λοτῆ κατοικεῖ ὁτὲ μὲν εἰς Ῥοσεφὸρ, ὁτὲ δέ... ἐν τῷ Ὠκεανῷ.

Προσθέτω δέ, ὅτι ὁ πρῶτος ὑπὸ φιλολογικὸν ψευδώνυμον γενόμενος δεκτὸς ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ εἶνε ὁ κ. Julien Viaud. Τὸ δὲ ψευδώνυμον τοῦ κ. Viaud προσήκει αὐτῷ θαυμασίως, διότι «Loti» εἶνε νομίζω, ἡ γενικὴ τοῦ lotus, τοῦ ἄνθους τῆς λήθης καὶ τοῦ ὀνείρου.

⁂

Οὕτω οἱ ἀκαδημαϊκοὶ φαίνεται ὅτι ἐξέλεξαν τὸν Λοτῆ ἁπλῶς διότι τὸν ἀνάγνωσαν καὶ ἐθαύμασαν τὴν χάριν αὐτοῦ.

Γεγονὸς ἔκτακτον ἐν τοῖς χρονικοῖς ἡμῶν καὶ τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ ἀναγραφῇ!

Κ.

ΦΑΝΤΑΣΜΑ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΑ

ΠΕΤΡΟΥ ΛΟΤΗ

Α'

8 Σεπτεμβρίου 188...

Εἶνε μεσονύκτιον μετὰ δροσερὰν τοῦ φθινοντος Σεπτεμβρίου ἑσπέραν, ἐν ᾗ διαφαίνεται ἤδη τὸ προσεγγίζον φθινόπωρον. Σιγὴ πανταχοῦ. Ἐν τῇ οἰκογενειακῇ μου ἑστίᾳ ὑπνωττούσῃ ἐν εἰρήνῃ, μόνος ἐγὼ ἀγρυπνῶ τὸν νοῦν ἔχων ἐν μεγάλῃ ταραχῇ ἀγωνίας καὶ προσδοκίας. Ἀπὸ δύο ἤδη ὡρῶν ἀπεσύρθην λέγων ὅτι ὑπάγω ὡς φρόνιμος ἄνθρωπος νὰ κατακλιθῶ, ἀφοῦ πρόκειται ν' ἀναχωρήσω τὴν πρωΐαν τῆς ἐπαύριον. Ἀλλ' ὁ ὕπνος δὲν ἔρχεται. Κεκλεισμένος ἐν τῷ ἰδιαιτέρῳ μου διαμερίσματι, περιπλανώμενος ἀσκόπως ἀπὸ δωματίου εἰς δωμάτιον, διατελῶ βεβυθισμένος εἰς ἀορίστους ρεμβασμούς, ὅπως κατὰ τὰς παραμονὰς τῶν μεγάλων μου ναυτικῶν ἐκδρομῶν εἰς χώρας μεμακρυσμένας· παρελαύνουσι δὲ πρό ἐμοῦ βραδέως ὡς ἐν πανοράματι οἱ χρόνοι οἱ παρελθόντες, συμβάντα λησμονηθέντα, μορφαὶ ἀποθαμμένων.

Τὴν φορὰν ταύτην ἐν τούτοις ἀναχωρῶ μόνον δι' ἕνα μῆνα καὶ δὲν θὰ ὑπάγω πέραν τῆς Κωνσταντινουπόλεως· ἀλλὰ τὸ ταξείδιόν μου θὰ εἶνε θλιβερόν...

Ἔπρεπε νὰ διαδραματισθῇ ἐκεῖ κάτω μία πρᾶξις, πρᾶξις ἀλησμόνητος τῆς μαύρης φαντασμαγορίας, ἥτις ὑπῆρξεν ὁ βίος μου, ὅπως ἀνησυχῶ οὕτω μὲ τὴν ἰδέαν τῆς αὐτόσε ἐπανόδου. Τούτου ἕνεκα μία λέξις ταρταρικὴ ἐπανερχομένη εἰς τὸν νοῦν μου, ὅπλον τι τῆς Ἀνατολῆς, ὕφασμα τουρκικόν, ἢ ἄρωμα, δύναται αὐτοστιγμεὶ νὰ μὲ βυθίσῃ εἰς ρέμβην ἐξορίστου, ἐκ τοῦ βάθους τῆς ὁποίας προβάλλει ἡ Κωνσταντινούπολις. Δὲν προέρχεται δὲ ἐξ ἁπλῆς ἰδιοτροπίας καλλιτέχνου τὸ ὅτι καὶ ἡ ἐνταῦθα κατοικία μου εἶναι ὁμοία πρὸς τὰς τῶν ἐμιρῶν τῆς ἄλλοτε ἐποχῆς, φαίνεται ὡς διαμονὴ ἀνατολίτου, ὡς διὰ μαγείας διεισδύσασα ἐν τῷ μέσῳ τοῦ προγονικοῦ μου οἴκου, τοῦ διατηροῦντος ἔτι τὰ ὀδοντωτὰ τόξα, τὰ ἀρχαϊκὰ ἐκ χρυσοῦ κοσμήματα καὶ τὸ λευκόν της ἀσβεστοκονίαμα. Θέλγητρον, ὅπερ οὐδέποτε θὰ δυνηθῶ ν' ἀποβάλω, διέχυσεν ἐπ' ἐμοῦ ὁ Ἰσλαμισμὸς ἀφ' ἧς ἐποχῆς κατῴκουν ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Βοσπόρου, ὑπὸ μυρίας δὲ μορφὰς ἐπέδρασεν ἐπ' ἐμοῦ τὸ θέλγητρον τοῦτο, εἴτε ἐν τοῖς ἀντικειμένοις, εἴτε ἐν τοῖς σχεδιαγραφήμασι καὶ τοῖς χρωματισμοῖς, μέχρι τῶν παλαιῶν ἐκείνων φαντασιωδῶν ἀνθέων, ἅτινα εἰσὶν ἐνταῦθα μετ' ἀφελείας ἐζωγραφημένα ἐπὶ τῶν φαγεντιανῶν πινακίων τῶν τοίχων. Πρὸ πάντων ὅμως μὲ ἑλκύει τὸ θλιβερὸν τοῦτο θέλγητρον, μ' ἑλκύει ἐκεῖ κάτω ἔνθα θὰ εὑρεθῶ αὔριον.

Εἶνε λοιπὸν ἀληθὲς ὅτι θὰ ἐπανίδω τὴν Κωνσταντινούπολιν... Εἶνε πραγματικὸν καὶ προσεχὲς τὸ προσκύνημα, ὅπερ ἀπὸ δεκαετίας ὀνειροπολῶ...

Ἀπὸ δεκαετίας, καθ' ἣν αἱ περιπέτειαι τοῦ ναυτικοῦ μου σταδίου μὲ φέρουσι πρὸς πᾶσαν τοῦ κόσμου γωνίαν, οὐδέποτε ἠδυνήθην νὰ ἐπανέλθω ἐκεῖ. Οὐδέποτε. Ὡσεὶ αὐτὴ ἡ τύχη ἢ ἀμείλικτός τις καταδίκη μὲ ἀπεμάκρυνεν ἐπιμόνως ἐκεῖθεν. Οὐδέποτε ἠδυνήθην νὰ ἐκπληρώσω τὸν ἐπίσημον ὅρκον τῆς ἐπιστροφῆς, ὃν ἀναχωρῶν εἶχον δώσει εἰς νεαρὰν κιρκασίαν βεβυθισμένην εἰς τὴν ἐσχάτην ἀπελπισίαν.

Καὶ οὐδὲν γνωρίζω πλέον περὶ αὐτῆς, ἥτις ὑπῆρξεν ἡ λατρευμένη μου, πρὸς ἣν ἐνόμιζον ὅτι ἀνῆκον σώματι καὶ ψυχῇ καὶ ἐν τῷ ἐνεστῶτι καὶ ἐν τῷ ἀπεράντῳ μέλλοντι.

Ἀλλ' ἀφ' ἧς στιγμῆς τὴν ἀφῆκα, ἐπιμόνως παρακολουθοῦμαι καθ' ὕπνους ὑπὸ ὀπτασίας οὐδέποτε παραλλασσούσης, τῆς ἑξῆς: Τὸ πλοῖον μου προσορμίζεται ἐπὶ μικρὸν ἀνελπίστως εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἡ Πόλις ἐν τῷ ὀνειροπολήματι μοὶ φαίνεται παράδοξος, μᾶλλον ἐκτεταμένη, παραμεμορφωμένη, θλιβερά. Ταχέως ἀποβιβάζομαι πυρέσσων ἐκ τοῦ ποθου νὰ φθάσω μέχρις αὐτῆς, ἀλλὰ μυρία προβάλλουσι κωλύματα, ἡ δὲ ἀγωνία μου ἐπιτείνεται ἐφ' ὅσον ἡ ὥρα παρέρχεται.

Εἶτα ἀμέσως ἔρχεται ἡ στιγμὴ τῆς προετοιμασίας πρὸς ἀπόπλουν. Νὰ φύγω χωρὶς νὰ ἐπανεύρω οὐδὲν ἴχνος της; Τόσην μοὶ προξενεῖ τοῦτο ἀγωνίαν, ὥστε ἐξεγείρομαι τοῦ ὕπνου...

Ὅπως τὸ ἀναγνώσω πάλιν κατὰ τὴν νύκτα ταύτην τῆς ἀναμονῆς, τὸ ζητῶ μετὰ φόβου, τὸ βιβλίον, ὅπερ ἄλλοτε εἶχον γράψει αἰσθανόμενος ἔκτοτε τὴν ἀνάγκην νὰ ψάλω τὸ πάθος μου, νὰ τὸ κηρύξω μεγαλοφώνως εἰς οἱονδήποτε παρερχόμενον διαβάτην. Βιβλίον, ὅπερ δὲν ἐπανεῖδον ἀφ' ὅτου ἐξεδόθη ὅπερ δὲν ἐτόλμησα πώποτε νὰ ἀνοίξω. Πτωχόν μου βιβλίον, συγγραφέν, νομίζω, μετὰ πολλῆς ἀδεξιότητος, ἀλλὰ ἐγκλεῖον ὅλην μου τὴν ψυχὴν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, ψυχὴν ἐκτροχιασθεῖσαν ὑπὸ τῶν πρώτων θανασίμων παθῶν. Δὲν ὑπέθετον ὅτι θὰ ἐξακολουθήσω γράφων καὶ ὅτι θὰ ἐγίνετο γνωστὸς κατόπιν ὁ ἀνώνυμος τῆς Ἀζιαδὲ συγγραφεύς.—Ἀζιαδέ, εἶνε ὄνομα γυναικὸς Ὀθωμανίδος πλασθὲν ὑπ' ἐμοῦ, ὅπως ἀντικαταστήσῃ τὸ ἀληθὲς καὶ μυριάκις κομψότερον καὶ γλυκύτερον ὄνομα, ὅπερ δὲν ἤθελον νὰ ἐκστομίσω.

Συγκρατούμενος ὡς εἰ παρετήρουν ἐντὸς τάφου, οὕτινος ἀνήγειρον τὴν νεκρώσιμον πλάκα, στρέφω τὰς λησμονηθείσας σελίδας, τὰς ἐκπληττούσας καὶ ἐμὲ ἔτι τὸν γράψαντα αὐτάς.

Παιδαριώδη πράγματα ἐν ἀρχῇ, προκαλοῦσι τὸ μειδιάμά μου. Κάποιος Λοτῆ φαντασιώδης, πρὸς ὃν ὑπέθετον ὅτι ὡμοίαζον. Ἔπειτα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ μεγαλαυχίαι, βλασφημίαι· αἱ μὲν τετριμμέναι καὶ συνήθεις, ἃς οἰκτείρω· αἱ ἄλλαι τόσον ἀπέλπιδες καὶ φλογεραί, ὥστε ἦσαν προσευχαὶ καὶ αὗται. Ὦ χρόνοι τῆς νεότητος, καθ' οὓς ἠδυνάμην νὰ βλασφημῶ καὶ νὰ προσεύχωμαι!...

Ἀλλ' ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐκφρασθῇ, ὅτι ὑπελάνθανε μεταξὺ τῶν γραμμῶν καὶ τῶν ἀσθενῶν καὶ βωβῶν λέξεων, ἰδοὺ ἐξεγείρεται μικρὸν κατὰ μικρὸν καὶ ἐξέρχεται ἐκ τῆς μακρᾶς νυκτός, ἐν ᾗ τὸ εἶχον ἀφήσει λιπόθυμον. Μοὶ ἀναπαρίστανται τὰ ἀνεξιχνίαστα ἐκεῖνα κρύφια τῆς ζωῆς μου καὶ τοῦ ἄλλοτε ἔρωτος, ἄνευ τῶν ὁποίων δὲν θὰ ὑπῆρχεν οὐδὲ βαθὺ θέλγητρον, οὐδὲ ἐνδόμυχος πόνος. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἕνεκεν ἀναμνήσεώς τινος ἢ θλίψεως, ἣν τὸ βιβλίον ἀνακαλεῖ, αἰσθάνομαι τὸν παγερὸν ἐκεῖνον κλονισμόν, τὸ ῥῖγος τῆς ψυχῆς, ὅπερ προξενεῖ ἡ θέα μεγάλης ἀβύσσου, διανοιγομένης πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἢ μεγάλου μυστηρίου ἐπιψαυομένου.

Διατί, ἡ ἀνευρισκομένη αἴφνης ἐντύπωσις σεληνιακῆς ἀκτίνος τοῦ Μαΐου ἐπὶ τῆς πετρώδους γῆς τῆς Θεσσαλονίκης—ἔνθα ἄρχεται ἡ ἡμετέρα ἀφήγησις—ἔχει τὴν δύναμιν νὰ μοὶ προξενεῖ τὸ ῥῖγος τοῦτο; Ἡ μᾶλλον ἡ ἀναπόλησις τῶν τελευταίων ἀκτίνων τοῦ χειμερινοῦ ἡλίου, διεισδυουσῶν ἐν τῷ ἀποκρύφῳ οἰκίσκῳ μας ἐν Ἐγιούπ; Ἡ, φράσις τις ὑπ' ἐκείνης ῥηθεῖσα, ἣν νομίζω ὅτι ἀκούω καὶ πάλιν μὲ τοὺς χρωματισμοὺς τῆς τουρκικῆς προφορᾶς καὶ τὸν γλυκὺν ἦχον τῆς νεανικῆς φωνῆς της; Ἤ, ἁπλούστερον ἔτι, ἡ σκιὰ μεμονωμένου τινος τείχους ἁπλουμένη ἐπὶ ἀποκέντρου ὁδοῦ καὶ διώκουσα τὴν καταπιεστικὴν ἐντύπωσιν τζαμίου γειτονικοῦ;

Τὰ μικρὰ ταῦτα μόλις νοητὰ καὶ ἀνύπαρκτα σχεδὸν πράγματα, διατί ἄρα γε εἰσὶ συνδεδεμένα πρὸς τὰ μύχια τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, πρὸς τί ἄρα γε ἐκ τῶν τοῦ παρελθόντος ἀναφέρονται, πρὸς τίνα νεκρωθέντα συμβάντα ἢ κόνιν πάσχουσαν ἔτι ἀφοῦ κέκτηται τὴν δύναμιν νὰ ἐμπνέῃ τὸν τρόμον; Καὶ πρὸ πάντων διατί νὰ ὑφιστάμεθα τὰς παραδόξους ταύτας ἀναπολήσεις ἀποκλειστικῶς ὁσάκις πρόκειται περὶ τοῦ τόπου ἢ τοῦ χρόνου, ὃν ὁ ἔρως ἔθιξε διὰ τῆς μαγικῆς αὐτοῦ ῥάβδου;

Στρέφω πολλὰ ἐκ τῶν φύλλων χωρὶς νὰ ῥίψω ἐπ' αὐτῶν βλέμμα: Ἐκεῖνα, ἐν οἷς διέστρεψα, μετήλλαξα τὰ γεγονότα μετὰ πολλῆς ἢ ὀλίγης δεξιότητος χάριν τῆς οἰκονομίας τοῦ βιβλίου ἢ ὅπως ἀποπλανήσω ἐρεύνας ἀδιακρίτους. Εἶτα, ἰδοὺ αἱ τελευταῖαι ἐν Ἐγιοὺπ ἡμέραι μὲ τοὺς σπαραγμοὺς τοῦ ἀποχωρισμοῦ, ἐνῷ τὸ ἔαρ ἐπανήρχετο ραΐ-

νον τὰς μελαγχολικὰς ὁδοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ λευκῶν ἀνθέων ἀμυγδαλῆς. Καὶ ἤδη τὸ τέλος, ὁλόκληρον τὸ φαντασιώδες τοῦτο κεφάλαιον τοῦ Ἀζραήλ, ὅπερ εἶχον προσθέσει οὐχὶ μόνον διότι συνεβιβάζετο πρὸς τὰς κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἰδέας μου περὶ τῶν γραφομένων διηγήσεων, εἰς τὰς ὁποίας εἶνε ἀναγκαία λύσις τις, ἀλλὰ μᾶλλον διότι εἶχον θερμῶς ὀνειροπολήσῃ παρόμοιον τέλος δι' ἀμφοτέρους. Ὦ! ἐνθυμοῦμαι· ἔγραφα διὰ τῶν δακρύων καὶ τοῦ αἵματός μου τὸ τέλος τοῦτο, ὅσον δὲ καὶ ἂν εἶνε φαντασιῶδες, τόσον προσεγγίζει εἰς τὴν πραγματικότητα, ὥστε ἀναγινώσκων αὐτὸ τὴν ἐσπέραν ταύτην, μετὰ τοσαῦτα ἔτη, αἰσθάνομαι συγκίνησιν, ἣν δὲν ἀνέμενον· ὡς θὰ ἀνεγίνωσκέ τις πέραν τοῦ τάφου τὴν τελευταίαν τοῦ ἡμερολογίου του σελίδα.

Καὶ ἐν τούτοις τὸ ἀληθὲς τέλος εἶνε μυστήριον, ἄγνωστον ἔτι, καὶ τρέμω διαλογιζόμενος ὅτι θὰ μάθω αὐτὸ ταχέως, ὅτι ἀναχωρῶ αὔριον ἵνα ὑπάγω νὰ ἀνασκαλεύσω ἐκεῖ κάτω ὅλην ἐκείνην τὴν τέφραν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀληθῆ συνέχειαν, ἰδοὺ ἁπλούστατα αὕτη :

Ὄχι, δὲν γνωρίζω πλέον οὐδὲν περὶ αὐτῆς. Ἐφ' οὐδενὸς διδομένου δύναμαι νὰ βασίσω τὴν ὁτὲ μὲν γλυκεῖαν ὁτὲ δὲ θλιβερωτάτην πεποίθησιν, ἣν ἔχω περὶ τοῦ θανάτου της. Μικρὸν κατὰ μικρὸν ἡ ἱστορία τοῦ ἔρωτός μας διεκόπη ἀλλ' ἄνευ ὁριστικῆς λύσεως. Ἡ ἱστορία ἡμῶν ἀπωλέσθη ἀλλὰ δὲν ἐτελείωσεν.

Αἱ σπάνιαι ἐπιστολαί, αἵτινες κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη, μεθ' ὅλην τὴν αὐστηρὰν ἐπαγρύπνησιν, διὰ μέσου τόσων κωλυμάτων ἔφθανον μέχρις ἐμοῦ, ἔπαυσαν ἀπὸ ἑπταετίας νὰ μοὶ φέρωσι τὸ θλιβερόν της παράπονον. ἐπίσης διεκόπησαν αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ *Ἀχμὲτ* καὶ μάλιστα διὰ τρόπου λίαν ἀνησυχητικοῦ· Ἐν ἀρχῇ κατέστησαν παράδοξοι, ἀνακόλουθοι, προδιδουσαι σύγχυσιν εἰς τὰ ὀνόματα καὶ τὰ πρόσωπα, δι' ἣν οὐτος δὲν ἦτο ἱκανός, καὶ ἐπιμονὴν νὰ μὴ ἀναφέρηται οὐδὲ λέξις περὶ ἐκείνης—τόσην ἐπιμονὴν, ὥστε δὲν ἐτόλμησα πλέον νὰ ἐρωτήσω οὐδὲ νὰ ἀποκριθῶ φοβούμενος παγίδα στηθεῖαν ὑπὸ ξένης χειρὸς, ὅπως ὑποκλέψῃ τὰ μυστικά μας.

Καὶ πῶς ἀπὸ τόσης ἀποστάσεως νὰ λύσω τὸ αἴνιγμα τοῦτο. Ποῦ φίλος τόσον ἀφωσιωμένος καὶ τόσον ἐπιτήδειος, εἰς ὃν ν' ἀνάθέσω παρομοίαν ἀναζήτησιν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὄπισθεν τῶν δικτυωτῶν τῶν χαρεμίων;... Ἄλλως τε ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος ἠλπίζον νὰ ἐπανέλθω, τὸ πεπρωμένον ὅμως τοὐναντίον μὲ ἔφερεν ἀλλαχοῦ, εἰς Ἀφρικὴν, εἰς Κίναν, πάντοτε μακρὰν πολὺ μακρὰν. Τότε ὀλίγον 'κατ' ὀλίγον ἤρξαντο κατευναζόμεναι ἐν ἐμοὶ αἱ ἀναμνήσεις αὗται χωρὶς ποσῶς εἰς τοῦτο νὰ ἀπαιω. Ἔχανον τὰ χρώματά των ὡς νὰ κατεκάλυπτεν αὐτὰς ἡ κόνις ἢ τῶν τάφων ἡ σποδός.

Κατὰ τὰς νύκτας μόνον, ἐν μέσῳ τῶν διαλάμψεων τῶν ὀνείρων, ἐπανεύρισκον ὑπὸ μορφὴν ἀμετάβλητον τοὺς παλαιοὺς πόθους μου: πάντοτε φαντασιώδες ἐπανόδους εἰς Κωνσταντινούπολιν τινα, μὲ ὑψηλοὺς θόλους καὶ σκοτεινούς, διαγραφομένους ἐπὶ κατηφοῦς οὐρανοῦ· πάντοτε τὰς ἀγωνιώδεις ἐκείνας ὁδοιπορίας, τὰς ἀνακοπτομένας παρὰ τὴν θέλησίν μου ὑπὸ χαυνώσεως ἀκαταβλήτου καὶ ἀτελευτήτου. Καὶ τέλος τὸ ἀνακλητήριον ἐκεῖνο κατὰ τὴν ὑποτιθεμένην ὥραν τοῦ ἀπόπλου μὲ τὰς ἀγωνίας καὶ τὰς τύψεις τοῦ συνειδότος ἐπὶ τῇ σπατάλῃ τῶν πολυτίμων στιγμῶν, αἵτινες ἔπρεπε νὰ ἀρκέσωσιν ὅπως φθάσω μέχρι αὐτῆς.

Ὦ τῆς παραδόξου γῆς, τῆς φασματώδους καὶ καταβλιπτικῆς πόλεως, ἣν ἔβλεπον ἐν τοῖς ὀνείροις μου! Ἄλλοτε διέκρινον αὐτὴν μακρὰν, ἐπιδεικνύουσαν μόλις ἐπὶ τοῦ ὁρίζοντος τὸ σχῆμα της· ἀπεβιβαζόμην ἐπὶ ἐρήμου τινος ἀκτῆς παρατηρῶν πέραν ἐν τῷ λυκόφωτι τοὺς μιναρέδες καὶ τοὺς θόλους· ἐν τῷ μέσῳ τῶν διὰ τάφων ἐγκατεσπαρμένων ἀγρῶν ἤρχιζον τὸν δρόμον μου βεβαρυμένος ὑπὸ τοῦ ὕπνου· τὰ ἕλη καὶ πᾶς ἐν αὐτοῖς θάμνος παρεκώλυον τὴν πορείαν μου συνεπλέκοντο περὶ ἐμέ, μὲ συνεκράτουν. Καὶ ἡ ὥρα παρήρχετο καὶ ἐγὼ δὲν προὐχώρουν·

Ἄλλοτε, ἡ ναῦς τῶν ὀνείρων μου μ' ἔφερε μέχρι τῶν παραλίων τῆς ἱερᾶς πόλεως. Ἐν ταῖς ἀγυιαῖς ἤδη ὑφιστάμην τὸ μαρτύριον, μὴ δυνάμενος νὰ φθάσω εἰς τὸ τέρμα. Ἐν τῷ ζοφῶδει ἐκείνῳ λαβυρίνθῳ, ἔτρεχον κατ' ἀρχὰς πρὸς τὴν συνοικίαν τοῦ Μεχμὲτ Φετί, ἐν ᾗ κατῴκει ὁ γηραιός της κύριος. Εἶτα καθ' ὁδὸν ἐνθυμούμενος αἴφνης ὅτι δὲν ἦτο ἐπιτετραμμένον νὰ μεταβῶ κατευθεῖαν πλησίον της, ἱστάμην ἀμφιβάλλων, πυρέσσων, ἐν ᾧ ὁ χρόνος παρήρχετο, ἐγὼ δ' ἠγνόουν τίνα ὁδὸν ν' ἀκολουθήσω, ὅπως ἐπανεύρω τοὐλάχιστον τινὰ ἐκ τῶν τότε γνωρίμων, ὅστις νὰ μοὶ ὁμιλήσῃ περὶ αὐτῆς, ὅστις νὰ γνωρίζῃ ἐὰν αὕτη ἔζη ἀκόμη καὶ τί ἀπέγεινεν, ἢ ἂν ἦτο νεκρὰ καὶ ἐν ποίῳ κοιμητηρίῳ εἶχον αὐτὴν τεθαμμένην. Καὶ ὁ χρόνος παρήρχετο ἀφίνων με ἐν ἀπορίᾳ καὶ συναντῶντα διαρκῶς διαβάτας παρομοίους πρὸς φάσματα, οἵτινες μοὶ ἔφρασσον τὴν δίοδον. Ἄλλοτε ἐδαπάνων εἰς μηδαμινότητας τὰς πολυτίμους στιγμάς μου, βραδύνων, ὅπως ὅτε διηρχόμην τὰς ἀγορὰς τῶν ὅπλων ἢ ἑκαθήμην εἰς τὰ καφενεῖα ἵνα ἀναμένω πρόσωπα, ἅτινα ἔπεμψα νὰ ζητήσω καὶ δὲν ἤρχοντο· ἢ ὅπως ὅτε ἀφινόμην νὰ χαθῶ μετ' εὐαρέστου τινος τρόμου ἐν ἀγνώστοις καὶ ἐρήμοις συνοικίαις, ἐν στενωποῖς συγκρατούσαις με ὡς παγὶς ἐν τῷ μέσῳ τῆς βαθυτάτης νυκτός.

Καὶ ἤγγιζεν αἴφνης ἡ ὥρα, ἡ ἀδυσώπητος, τοῦ ἀπόπλου, μὲ τὴν ὑπερβολικὴν ἀνησυχίαν, ἣν προξενεῖ τὸ ἐγερτήριον. Ἐν τῷ ἐπιμόνῳ τούτῳ ὀνείρῳ, ὅπερ ἐπὶ δεκετίαν ὁλόκληρον μοὶ ἐπανῆλθε τοσακις, μοὶ ἐπανήρχετο καθ' ἑβδομάδα, πώποτε, πώποτε δὲν εἶδον οὐδὲ παραμεμορφωμένον οὐδὲ νεκρὸν τὸ νεαρόν της πρόσωπον· οὐδέποτε οὐδὲ φάντασμά τι μοὶ παρουσιάσθη, ἵνα μοὶ δώσῃ ἔττω καὶ συγκεχυμένην τινα πληροφορίαν περὶ τῆς τύχης της.

Καὶ ἤδη ἡ βασκανία, ἥτις μὲ ἐκράτει μακρὰν αὐτῆς διελύθη τέλος. Ἐν πλήρει κυριότητι τῆς ἐνεργείας τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ζωῆς μου σπεύδω νὰ ἐπανίδω ἐν πλήρει ἡμέρᾳ, ἐν πλήρῃ ἡλίῳ τὴν πόλιν ἐκείνην, ἥτις δι' ἐμὲ συμμιγεῖσα ὀλίγον κατ' ὀλίγον πρὸς τὰς σκιὰς τῶν ρεμβασμῶν μου μοὶ φαίνεται ἤδη χιμαιρικὴ σχεδὸν πόλις. Μόλις δύναμαι νὰ πιστεύσω ὅτι οὐδὲν θὰ μὲ παρακωλύσει· ὅτι θὰ φθάσω μέχρι τοῦ τέρματος, ὅτι θὰ βαδίσω ἐπὶ τῶν ὁδῶν της χωρὶς ἡ χαύνωσις τοῦ ὕπνου νὰ ἐπιβραδύνῃ τὴν πορείαν μου· ὅτι θὰ ἐρωτήσω πλάσματα ζῶντα, καὶ ἴσως ἐπανεύρω τὰ προσφιλῆ ἀπωλεσθέντα ἴχνη της.

Πράγματι ἀναχωρῶ αὔριον· καὶ ἀναχωρῶ διὰ τρόπου τόσον πεζοῦ καὶ θετικοῦ, ὡσεὶ ἐπρόκειτο περὶ συνήθους τινος ταξειδίου. Αἱ ἀποσκευαί μου εὑρίσκονται κάτω, ἕτοιμοι· νὰ μεταφερθῶσιν ἀπὸ πρωΐας διὰ τῆς ἁμάξης, ἥτις θὰ μὲ φέρῃ εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμόν. Ἐπειγόμενος, ὅπως καθ' ἅπασαν τὴν ζωήν μου, θὰ διατρέξω τὴν Εὐρώπην ταχύτατα, ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν, διὰ τῆς ταχείας ἀμαξοστοιχίας τῆς ἀπὸ Παρισίους εἰς Βουκουρέστιον. Καθ' ὁδὸν ἐν τούτοις, παρὰ τὰ Καρπάθια, θὰ σταματήσω εἰς τὸ παλάτιον ἀγνώστου βασιλίσσης. Ὁ σταθμὸς ἀναμφιβόλως θὰ μοὶ παράσχῃ ἱκανὴν γοητείαν, πρὸ τοῦ ταρακχώδους τέρματος. Εἶτα ἐκ Βάρνης διὰ τῆς Μαύρης θαλάσσης ἐντὸς εἴκοσι καὶ τεσσάρων ὡρῶν φθάνω εἰς Κωνσταντινούπολιν·

(Ἕπεται συνέχεια).

ΑΙ ΠΡΟΤΕΥΟΥΣΑΙ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

FRANÇOIS COPPEE

ΟΙ ΠΑΡΙΣΙΟΙ

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Εἶπον πρὸ μικροῦ ὅτι ὁ γνήσιος Παρισινὸς ἀγαπᾷ τὴν γενέτειραν πόλιν μετὰ πάθους· ἡ δ' ἀγάπη αὕτη δὲν εἶνε αἴσθημά τι ἀφῃρημένον, ἰδανικόν· ὄχι, ἀγαπᾷ οὗτος τοὺς Παρισίους του ἐξ ὅλης καρδίας καὶ οὕτως εἰπεῖν, ἐξ ἐνστίκτου, ἀκριβῶς ὅπως ὁ Βρεττανὸς ἀγαπᾷ τοὺς χλοεροὺς τῶν λειμώνων αὐτοῦ στάχυς, ὁ Βουργουνδὸς τοὺς ἀμπελοφύτους λόφους του, ὁ Νορμανδὸς τὰς παχείας βοσκάς του, ὁ Προβηγκιανὸς τοὺς ἐλαιῶνας του, ὁ Βεαρνὸς τὰ καταπράσινα καὶ εὐήλια τῆς πατρίδος του ὄρη. Θὰ φανῇ ἴσως παράδοξον ὅτι ὁδοὶ πολυθόρυβοι καὶ ἐκκωφωτικαὶ δύνανται ν' ἀγαπηθῶσιν ὅσον καὶ γαληνιαῖα τοπεῖα, ὅτι ἡ ψυχὴ δύναται νὰ συγκινηθῇ ἐπὶ τῇ θέᾳ συμπλέγματος οἰκιῶν ὅπως συγκινεῖται ἐπὶ τῇ θεᾳ συστάδος δένδρων, ὅτι λιθόστρωτα ἄγονα καὶ κατάξηρα δύνανται νὰ καταστῶσι προσφιλῆ ὅσον καὶ ἀνθοσκεπεῖς πεδιάδες. Καὶ ὅμως οὕτως ἔχουσι τὰ πράγματα.

Ὁ μακρὰν τῆς πατρίδος αὐτοῦ εὑρισκόμενος Παρισινός, ἀκουων τὴν ὀζεῖαν τοῦ πρωϊνοῦ ἀρτοπώλου σάλπιγγα, ὑπὸ τῆς αὐτῆς καταλαμβάνεται νοσταλγίας, ὑφ' ἧς ὁ Ἑλβετὸς ὁ ἀκούων ἐν τῇ ξένῃ βουκολικὸν τῶν ὀρέων του ἆσμα. Τί τὰ θέλετε! καθιστᾶ τις ὅ,τι δύναται ἀντικείμενον τῆς ἀγάπης αὐτοῦ, τῆς λατρείας του. Ὁ ἄνθρωπος, παραδείγματος χάριν, οὗτος, ὁσάκις ἐπὶ ὡρισμένου τινος βαίνῃ πεζοδρομίου, ἀδυνατεῖ νὰ συγκρατήσῃ τὰ πλημμυρίζοντα τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ δάκρυα, διότι ἄλλοτε, μειράκιον ἔτι, εἰς αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ μέρος ὡδήγει αὐτὸν ἐκ τῆς χειρὸς ἡ μήτηρ του· τοῦ ἄλλου ἐκείνου ἡ πρώτη ἐρωμένη κατῴκει ἀπέναντι τοῦ καπνοπωλείου τούτου, τοῦ ὁποίου οὐδέποτε δύναται νὰ ἐπανίδῃ τὰς προθήκας ἄνευ παλμῶν καρδίας· ἄλλος τις ἀνακράζει «Ἤλθον πάλιν οἱ καστανοπῶλαι» ἀπαράλλακτα ὅπως ὁ Ρουσσὼ ἔλεγεν «Ἤνθισαν πάλιν αἱ κληματίδες».

Καὶ ἐγὼ ἔτι, ὁ ἐνταῦθα μεθ' ὑμῶν συνδιαλεγόμενος,—γελάσατε δ' ὅσον θέλετε,—ὅταν κατὰ τὰς πρώτας εὐηλίους τοῦ ἔαρος ἡμέρας τὰ καταβρεκτικὰ βυτία ἀνεγείρωσιν ἐκ τῶν ὁδῶν ἐλαφρὰν τινα βεβρεγμένης γῆς ὀσμήν, μεταφέρομαι ἀκουσίως εἰς ὡρισμένας τῆς νεότητός μου στιγμάς· τοσαύτην δὲ μελαγχολίαν ἀλλὰ καὶ συγχρόνως εὐχαρίστησιν μοὶ προξενεῖ τοῦτο, ὥστε χάνω σχεδὸν πᾶσαν συναίσθησιν ἐμαυτοῦ.

Εἶνε δὲ τοῦτο διὰ τὸν Παρισινὸν πηγὴ μικρῶν ἀλλὰ καθημερινῶν θλίψεων, ἀγνώστων εἰς τὸν σχόντα τὴν εὐτυχίαν νὰ γεννηθῇ ἐν τοῖς ἀγροῖς, νὰ σπείρῃ ἐν αὐτοῖς, κατὰ τὰ ὡραῖα τῆς νεότητος αὐτοῦ ἔτη, τὸν σπόρον ἐκεῖνον τῶν τρυφερῶν ἀναμνήσεων, τοῦ ὁποίου ἡ συγκομιδὴ τελεῖται βραδύτερον, ἅμα τῇ ἐμφανίσει τῶν πρώτων λευκῶν τριχῶν. Διότι ἡ φύσις μένει σχεδὸν ἀμετάβλητος· ὅσον ταχέως καὶ ἂν παρέρχεται ὁ χρόνος, αἱ λευκαὶ καὶ κίτριναι ἐκεῖναι νυμφαίαι θ' ἀνθίζωσι πάντοτε, περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰουνίου, παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ῥύακος· ἡ ἐντὸς τοῦ θάμνου τούτου, παρὰ τὸ ἄκρον τῆς ἀτραποῦ, κτίσασα τὴν φωλεὰν αὐτῆς χελιδών, τὸ αὐτὸ ᾄλλει ἆσμα ὅπερ καὶ αἱ χελιδόνες τοῦ παρελθόντος, τὸ ὑψηλὸν ἐκεῖνο ἐκ δρυῶν καὶ φηγῶν δάσος ἐγήρασε κατὰ τριάκοντα ἔτη· ἀλλὰ τίς δύναται νὰ ἐννοήσῃ τοῦτο; Ὁ κάτοικος τῶν ἀγρῶν δύναται νὰ εἶνε βέβαιος ὅτι ἐν τῇ αὐτῇ θὰ ἐπανεύρῃ θέσει πάντας τούτους τοὺς μάρτυρας τῶν νεανικῶν αὐτοῦ χρόνων, ὅτι πιστοὶ καὶ ἀπαθεῖς θὰ διαφυλάξωσιν αὐτῷ τὴν παρακαταθήκην ταύτην τῶν δρσερῶν τοῦ παρελθόντος ἀναμνήσεων, ἵνα ἡμέραν τινα τῷ ἀποδώσωσιν αὐτήν.

Καὶ αὐτὰ ἔτι τὰ χωρία, αἱ μικραὶ ἐπαρχιακαὶ πόλεις πολὺ ὀλίγον μεταβάλλονται· καθ' ἕκαστον θέρος, ἐπὶ ἔτη καὶ ἔτη μακρὰ, ὁ ἄνεμος θὰ ριπίζῃ τὸν ἐπὶ τῆς ῥάχεως τοῦ ἠρειπωμένου ἐκείνου τοίχου γηραιὸν κισσὸν καὶ τοὺς ἐρυθροὺς μήκωνας· πρὸ αἰώνων πολλῶν ἡ γοτθικὴ ἐκείνη κατοικία διατηροῦσα τὸν γωνιώδη αὐτῆς πυργίσκον, δὲν ἐννοεῖ ἔτι νὰ καταρρεύσῃ.

Εἰς τὰς μεγάλας τοὐναντίον πρωτευούσας τὸ πᾶν μεταβάλλεται, ἀνανεοῦται.

Ὁ Μπωδελαὶρ ἐξέφρασε τοῦτο εἰς στίχους βαθείας μελαγχολίας :

Ποῦ εἶνε τοῦ παλιοῦ καιροῦ τὸ ἔμμορφο Παρίσι ;
Ἀλλοίμονο! ἀλλάζουνε κι' ἡ πολιτείαις τώρα
Πιὸ γρήγορ' ἀπ' τὴν ἄστατη τῶν γυναικῶν καρδιά!

Ἐν τῷ κήπῳ τοῦ Λουξεμβούργου, ἐκεῖ ὅπου ἄλλοτε ἦσαν αἱ ἀνθηραὶ καὶ κυθήρειαι — εἶδον φεῦ! τὰς τελευταίας *γκριζέτας*,— δενδροστοιχίαι τοῦ Φυτοκομείου, εὑρίσκεται σήμερον πάρκον ἀγγλικόν, γεωμετρικῶς κανονικόν, συχναζόμενον ὑπὸ τῶν μητέρων μόνον καὶ τῶν τροφῶν. Ἐν τῷ Ἄττει οἱ ἱπποσιδηρόδρομοι, μὲ τὸν τραχὺν τῶν κερατίνων αὐτῶν σαλπίγγων ἦχον διέρχονται νῦν ἐκεῖθεν, ἔνθα ἄλλοτε συνεφύροντο αἱ στενωποὶ τοῦ μεσαίωνος. Ἐγὼ ὅστις δὲν ἐγήρασα ἔτι ἐντελῶς, ἐνθυμοῦμαι εἰς ἑκατὸν μόλις μέτρων ἀπόστασιν τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ Μονπαρνάς, λαχανοκήπους καὶ φυτείας πετόνων· καὶ ἐν αὐτῇ ἔτι τῇ πλατείᾳ τοῦ Καρουσὲλ, κατὰ μῆκος τοῦ ἡμιτελοῦς Λούβρου, εἰς ἣν ἀκριβῶς θέσιν τὸ πομπῶδες τοῦ Γαμβέττα μνημεῖον φαίνεται προκαλοῦν τὴν μικρὰν τοῦ Ὠστερλὶτς θριαμβευτικὴν ἀψίδα, ἐνθυμοῦμαι πενιχρά τινα παραπήγματα ρωποπωλῶν, ἐν οἷς μεταξὺ ἄλλων φρικωδῶν πραγμάτων, ἐπωλοῦντο καὶ τεταριχευμένοι κροκόδειλοι, οἱ ὁποῖοι θὰ εἶχον βεβαίως χρησιμεύσει εἰς τοὺς ἐνεχειροδανειστὰς τῶν χρόνων τοῦ Μολιέρου. Ἓν ἐκ τῶν θαυμασίων τῶν νεωτέρων Παρισίων εἶνε βεβαίως αἱ κεντρικαὶ Ἀγοραί· ἀλλ' ἐν μέσῳ τῆς μυρμηκιώδους αὐτῶν τύρβης, ὑπὸ τὰς παμμεγέθης ὑαλίνους καὶ σιδηρᾶς ἀψῖδας, ἐνθυμοῦμαι τοὺς παλαιοὺς τετραγώνους καὶ ἀκόμψους στύλους, κάτωθι τῶν ὁποίων, παῖς ἔτι περιεπλανᾶτο ὁ Μολιέρος. Ποῦ εἶνε αἱ πρὸς σάγματα ὄνου ὁμοιάζουσαι γέφυραι, τὰ πρωτογενῆ λεωφορεῖα τὰ ὀνομαζόμενα *χελιδόνες*, τὰ παλαιοῦ ρυθμοῦ καφενεῖα ἐν οἷς τῶν θερμαστρῶν οἱ σωλῆνες εἶχον τὸ σχῆμα φοίνικος, ἐν οἷς μόνον ἐν ἰδιαιτέρῳ διαμερίσματι ἠδύνατό τις νὰ καπνίσῃ καὶ ἔνθα κατὰ παλαιὰν παράδοσιν, τὸν ζῦθον συνώδευον πάντοτε *τηγανῖται*; Πάντα ταῦτα θεωροῦνται σήμερον ἀπηρχαιωμένα, ἐλησμονήθησαν ὡς προγράμματα καὶ ὑποσχέσεις πολιτευτῶν. Τί ὑπελήφθη ἐκ τῶν προγενεστέρων τοῦ Ὠσμὰν Παρισίων, τῶν ρυπαρῶν, ἔστω, καὶ ὀλίγων δυσόσμων, ἀλλ' ἐν οἷς συνήντα τις ἔτι ἀνὰ πᾶν βῆμα εἰκόνας γραφικάς, γωνίας ποιητικωτάτας, κᾶτι τὸ οἰκεῖον καὶ ἁπλοϊκόν ;

Δὲν κατηγορῶ τοὺς μεταβάλλοντας τὴν πρωτεύουσαν ταύτην· ὑπέκυψαν ἀπλούστατα οὗτοι εἰς τὸν μυστηριώδη τῆς φύσεως νόμον, ἐξετέλεσαν προδιαγεγραμμένον τι σχέδιον. Ἐστερεῖτο ἐλευθερίας ἐν ταῖς κινήσεσιν αὐτῆς ἡ Πρόοδος, ἐντὸς τῶν στενῶν καὶ βορβορωδῶν τῆς παλαιᾶς Γαλλίας ὁδῶν, μὲ τὰς προγόστορας οἰκίας, τὰ ὑπερκρεμάμενα ἐπὶ τῶν χαμηλῶν καὶ σκοτεινῶν καταστημάτων πρῶτα πατώματα, τὰς ἐκ τῶν στεγῶν ἐξεχούσας δοκοὺς τῶν τροχαλιῶν. Ἐν ὥρᾳ νυκτός, ὑπὸ τὸ φέγγος τῆς σελήνης, ἦσαν ὡραῖα πάντα ταῦτα, ἀλλὰ κάκιστα ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῶν ἐπιδημιῶν. Ἡ ποίησις ἐδέησε νὰ ὑποκύψῃ πρὸ τῆς ὑγιεινῆς. Ἡ νεωτέρα Πρόοδος θελήσασα νὰ διέλθῃ ἐκεῖθεν ἐν ἀνέσει, διὰ τῆς συντομωτάτης ὁδοῦ, κατηδάφισε πάντα ταῦτα ἵνα διὰ μιᾶς, οὕτως εἰπεῖν, εὐθυγράμμου βολῆς πυροβόλου χαράξῃ τὰς μακρὰς ἐκείνας λεωφόρους, τὰς ὡς ποταμοὺς εὐρείας καὶ ὡς ἡ βροχὴ μονοτόνους, ἐν μέσῳ σειρᾶς οἰκιῶν πρὸς στρατῶνας ὁμοίων. Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ταῦτα πάντα εἶνε λαμπρά. Νὰ τολμήσω ἄρα νὰ εἴπω τὴν γνώμην μου ; Τὸ ἐπ' ἐμοὶ, δυσπιστῶ ὀλίγον πρὸς τὴν περίφημον ταύτην *Πρόοδον*, τῆς ὑποίας τὸ ὄνομα ἠχεῖ ὡς γκργαρισμὸς ἐν τῷ λάρυγγι τῶν ξενοδόχων καὶ τόσων ἐπαρχιωτικῶν καφενείων κοσμεῖ τὰς ἐπιγραφάς. Ἀμφιβάλλω ἐὰν ἀφ' ὅτου τοσοῦτος γίνεται περὶ αὐτῆς λόγος, ἠλλατώθη, ἔστω καὶ κατὰ ἕνα, ὁ ἀριθμὸς τῶν δυστυχῶν.

Ἡ χειρίστη τῶν κακοδαιμονιῶν, ἡ ἠθικὴ κακοδαιμονία,—ἴδετε τὰς στατιστικὰς τῶν ἐγκλημάτων καὶ τῶν αὐτοκτονιῶν — οὐδαμῶς φαίνεται κατατεταλεῖσα διὰ τῆς περιφήμου ταύτης Προόδου. Πλὴν δὲν πρέπει νὰ εἶμαι τόσῳ ὀπισθοδρομικός, ὥστε νὰ τυφλώττω πρὸ τῆς κοινῆς πάντων πεποιθήσεως; ὅτι ὁ ἀτμὸς καὶ τὸ ἠλεκτρικὸν φῶς συμβάλλουσι τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀρετῆς καὶ ὅτι τὸ τηλέφωνον συντελεῖ εἰς τοῦ πνεύματος τὴν γαλήνην. Σιώπα, ἀνόητε! Θὰ μᾶς εἴπῃς τώρα ὅτι λυπεῖται τὰ πανάρχαια λεωφόρεῖα καὶ τοὺς ἐπταφώτους λύχνους τῶν ὁποίων ἀνὰ πᾶν τῆς ὥρας τέταρτον ὤρειλέ τις νὰ ἀποκόπτῃ τὴν θριαλλίδα. Θαύμασον τὸν πύργον Ἐφέλ! εἶνε τριακοσίων μέτρων ὕψους—κατὰ ὀκτὼ δῆλον ὅτι χιλιάδας πεντακόσια τριάκοντα ἐννέα μέτρα βραχύτερος τῆς ὑψίστης τῶν Ἱμαλαΐων κορυφῆς—εἰ νήσας τὸν φθόνον καὶ αὐτῶν τῶν Ἀμερικανῶν οἵτινες εἰς πεῖσμα ἡμῶν, θὰ νεγείρωσι προσεχῶς διπλασίου ὕψους τοιοῦτον. Ἰδοὺ πράγματα ἐπιθλητικά! Ὑπεσχέθησαν ἡμῖν ὅτι κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος θὰ κατασκευάσωσιν ἐναέριον σιδηρόδρομον μέλλοντα νὰ διέλθῃ ἄνωθεν τῶν πύργων τῆς Παναγίας· τοιουτοτρόπως οἱ Παρίσιοι θὰ ὁμοιάσωσιν ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον πρὸς τὸ Σικάγον. Τὸ θέαμα θὰ εἶνε θελκτικώτατον. Ἔστω! παραδέχομαι καὶ τοῦτο· οὐδὲν ἐπιθυμῶ νὰ κατηγορήσω. Ἀλλ' ἀφοῦ καταστρέφετε τὰς ἀναμνήσεις μου, ἄφετέ με τοὐλάχιστον νὰ κλαύσω αὐτάς. Δὲν πταίω ἐγὼ ἐὰν ἐγεννήθην ἐντὸς τῶν παλαιῶν Παρισίων, τῶν ἀληθῶς γαλλικῶν καὶ ἐὰν ἑπομένως αἰσθάνομαι ἐμαυτὸν ξένον ἐν μέσῳ τῶν νεωτέρων Παρισίων, τῶν κατὰ τὸ ἀμεριμανικὸν μεταρρυθμιζομένων σύστημα.

Τὸ σταυροδρόμιον ἐκεῖνο τὸ ἐπικινδύνως ὑφ' ἁμαξῶν ἐμφραττόμενον ἀνεκάλει εἰς τὴν μνήμην μου ἀρχαῖα ὄνειρα· ἡ θέσις τῆς κατηρειπωμένης ἐκείνης οἰκίας, οἱ ἐκ τῶν ὀρόφων τῆς ὁποίας ἐξέχοντες δοκοὶ ἀπέκλειον τὸ πεζοδρόμιον, ἐπανέφερον εἰς τὴν ἐμὴν καρδίαν αἴσθημά τι παρελθόν. Ἐν τῷ σχεδὸν ἀγροτικῷ ἐκείνῳ προαστείῳ τὸ ὁποῖον ὅτε κατὰ πρῶτον ἐγνώρισα ἐφωτίζετο ἔτι διὰ τῶν κρεμαστῶν λύχνων, οἱ ὁποῖοι τοτάκις ἐπὶ τῆς Τρομοκρατίας καὶ ὡς ἀγχόναι ἀριστοκρατῶν ἐχρησίμευσαν, ὑπάρχει σήμερον μεγαλοπρεπὴς καὶ πολυθόρυβος σιδηροδρομικὸς σταθμός, φωτοβόλα καὶ πολυτελῆ καταστήματα· βλέπει τις ἐν αὐτῷ διασταυρούμενα πολυπληθῆ ἀνθρώπων ρεύματα καὶ ἀκούει τοὺς ὀξεῖς τῶν ἀτμομηχανῶν συριγμούς. Ἐδῶ μὲ ὡδήγει ἄλλοτε ὁ πατήρ μου εἰς περίπατον, κρατῶν με ἐκ τῆς χειρός, ὑπὸ τὰς ὑψηλὰς πτελέας· ἀλλ' ὅσον καὶ ἂν ἐντείνω

τὴν μνήμην μου ὅσον καὶ ἂν κλείω τοὺς ὀφθαλμούς, δὲν δύναμαι φεῦ! ν' ἀνεύρω ἐν τῷ βάθει τῆς διανοίας μου τὴν προσφιλῆ καὶ γλυκεῖαν αὐτοῦ μορφήν.

Κλαύσατε τοὺς παλαιοὺς Παρισινούς! Σπαραξικάρδιον δι' αὐτοὺς θέαμα εἶνε νὰ βλέπωσι κατεδαφιζομένην τὴν συνοικίαν ἐν ᾗ διῆλθον ἐπισήμους τοῦ ἑαυτῶν βίου στιγμάς. Οἱ ἐργάται δὲν καταφέρουσι τὴν σκαπάνην αὐτῶν μόνον ἐπὶ τῶν κατηρειπωμένων τοίχων ἀλλὰ καὶ κατὰ τῆς καρδίας πολλάκις τοῦ διαβάτου.

Αἱ κατασπαρασσόμεναι οἰκίαι δεικνύουσι τὰ ἐντόσθια αὐτῶν, τὴν καταρρέουσαν κλίμακα, τὴν μαύρην, ἐντὸς τῆς καπνοδόχου, γραμμὴν τῆς αἰθάλης, τὸν ἐπὶ τῶν τοίχων τῶν δωματίων χάρτην κρεμάμενον εἰς ῥάκη.

Ἡμέραν τινα — οὐδέποτε θὰ τὸ λησμονήσω — εἶδον βεβηλούμενον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον προσφιλές μοι δωμάτιον!..—Ἀ! ἐκεῖ ἐπάνω! Στάσου, σὺ μὲ τὴν σκαπάνην· καταστρέφεις τὴν φωλεὰν τοῦ πρώτου μου ἔρως! Ἐντὸς τοῦ ἰδίου αὐτοῦ δωματίου ἠγαπήθημεν, ἐγὼ καὶ ἐκείνη δι' ἣν τοσοῦτον ὑπέφερον. Ἐδῶ τῇ ἐσυγχώρησα τὰς τόσας αὐτῆς προδοσίας, ἐδῶ τοσάκις ἔκλαυσα ἐντὸς τῶν βραχιόνων της!... Σταμάτησε, πρὸς Θεοῦ! εἶνε αὐτό. Ἀναγνωρίζω τὰ ἄνθη τοῦ ἐπὶ τῶν τοίχων χάρτου!...

Ἀλλ' ἂς ἀφήσωμεν τὸ ἐλεγειακὸν τοῦτο ὕφος! Ὅσας καὶ ἂν χαράξωσι λεωφόρους, ὅσας παλαιὰς συνοικίας καὶ ἂν καταρρίψωσιν, ἐκ θεμελίων οὔτω τοὺς Παρισίους ἀνακαινίζοντες καί, κατὰ τὴν ταπεινήν μου γνώμην, ἀσχημίζοντες αὐτούς, οὐδέποτε θέλουσι κατωρθώσει ν' ἀφαιρέσωσι τὸ χαρακτηρίζον αὐτοὺς ἰδιαίτερον ἐκεῖνο καὶ μοναδικὸν γόητρον. Τὸ κατ' ἐμέ, καίτοι ὑπέστην ἄνευ γογγυσμοῦ τὴν καταστροφὴν τῶν ἀρχαίων καὶ χαρακτηριστικωτάτων θριγκῶν πλείστων οἰκιῶν, καί τοι εἶδον εἰς τὴν θέσιν αὐτῶν ἀνεγειρομένας μεγάλας καὶ μονοτόνους κατοικίας, πρὸς στρατῶνας ὁμοίας, εὑρίσκω τοὺς Παρισίους πάντοτε ἀξιοθαυμάστους. Καὶ ἰδοὺ διατί· διότι ἡ ὡραιότης τῆς πόλεως ταύτης προέρχεται ἐκ τῶν γενικῶν αὐτῆς γραμμῶν, ἐξ αὐτῆς τῆς τοπογραφίας της. Ὁσοσδήποτε καὶ ἂν εἶνε ὁ πρὸς τὸ ὁμοιόμορφον ἔρως, ἡ μανία τῆς ἐπιπέδου ἐπιφανείας καὶ τῆς καθέτου γράμμῆς, οὐδέποτε θέλουσι δυνηθῆ νὰ ἰσοπεδώσωσι τὸ ὄρος τῆς Sainte-Geneviève ἢ τὸν λόφον τῆς Μονμάρτρης· οὐδέποτε θὰ πείσωσι τὸν Σηκουάναν ὅπως ρεύσῃ ἐντὸς κοίτης εὐθείας ὡς ἡ ὁδὸς τοῦ Ριβολί. Οἱ Παρίσιοι θὰ τηρήσωσι πάντοτε τὴν γραφικὴν αὐτῶν τοποθεσίαν, περὶ ἧς τοσαῦτα ἐλέχθησαν, ὥστε οὐδὲν ὑπολείπεταί μοι νὰ προσθέσω.

Μὴ ἀνησυχῆτε· δὲν θὰ σᾶς ὁδηγήσω μέχρι τῆς γεφύρας τοῦ Ὠστερλίτς, ἵνα ἐπιδείξω ὑμῖν τὴν κλασικὴν τοῦ ἡλίου δύσιν, ὄπισθεν τῆς *Παναγίας*, οὐδὲ θ' ἀναρριχηθῶμεν ὁμοῦ πρὸς τὸ ἑσπέρας εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Sacré-Coeur, ἵνα, πρὸ τοῦ πανοράματος τῶν ἀπτομένων τῆς πόλεως φώτων, παρουσιάσω ὑμῖν τὸ θέαμα φωσφοριζούσης θαλάσσης. Ἁπλῶς μεθ' ὑμῶν συνδιαλεγόμενος, περιπλανῶμαι μέσῳ τοῦ ἀπεράντου θέματός μου.

Ἐξακολουθήσωμεν νὰ περιπατῶμεν ὁμοῦ ἐὰν θέλετε.

Συμπεσόντος δὲ νὰ ὁμιλῶμεν τὴν στιγμὴν ταύτην περὶ τοῦ γοήτρου τῶν Παρισίων, ἄς εἴπωμεν ὅτι τοῦτο προέρχεται ἐκ τῆς ἀπείρου αὐτῶν ποικιλίας, ἡ ὁποία εἶνε τοιαύτη ὥστε δύναταί τις νὰ θεωρήσῃ τὴν πόλιν ἡμῶν ὡς εἶδός τι μικροκόσμου. Ὁ γνήσιος Παρισινὸς δύναται ἐν ἀνάγκῃ, ν' ἀποφύγῃ ὁποιονδήποτε ταξείδιον· ἐγὼ πρῶτος ἐξετέλεσα τὸ πείραμα τοῦτο: ἐλλείψει χρημάτων, μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν οὐδόλως σχεδὸν ἀπεμακρύνθην τῆς πρωτευούσης. Ἐταξείδευσα ἔκτοτε, πολλὰς ἐπεσκέφθην χώρας, πρωτευούσας ὡραίας, πολλάκις ἐθαύμασα, σπανιώτατα ὅμως, ἵνα εἴπω τὴν ἀλήθειαν, ἐξεπλάγην. Ἠσθανόμην πανταχοῦ ὅτι ἔβλεπον γνωστά μοι ἤδη πρὸ πολλοῦ πράγματα· καὶ τὸ αἴσθημα τοῦτο ἦτο ἀληθές, διότι εἶχον ἴδη τὰ πάντα—ἢ τοὐλάχιστον εἶχον τὰ πάντα φανταστῆ—ἐντὸς αὐτῶν τῶν προσφιλῶν μοι Παρισίων.

Πλείστας, ἐὰν θέλετε, δύναμαι ν' ἀναφέρω περὶ τούτου ἀποδείξεις.

Μεταβῆτε, ὁμιχλώδη τινα ἡμέραν, εἰς τὴν γέφυραν τῶν Ἁγίων Πατέρων καὶ ἔρει δόμενοι ἐπὶ τοῦ κιγκλιδώματος αὐτῆς, παρατηρήσατε πρὸς τὴν κάτωθι ὄχθην. Θὰ εὕρητε πάντοτε ἐκεῖ ἓν δύο βαρέα καὶ σκυθρωπὰ ἀγγλικὰ πλοῖα, χαμηλὰ ἔχοντα ἱστία, καὶ καπνοδόχην βραχεῖαν καὶ χονδροειδῆ. Εἶνε πλήρη ἐμπορευμάτων μακρόθεν ἐρχομένων, ἐκ τῆς Νοτίου πολλάκις Ἀμερικῆς. Τί λέγετε; δὲν νομίζετε ὅτι ἔχετε πρὸ ὑμῶν γωνίαν τινα θαλασσίου λιμένος; Ἴδοὺ τὰ εἰς τὴν ἀκτὴν προσηραγμένα πλοῖα, τὸ τέλωνεῖον, βυτία καὶ δέματα, ἄγγλοι ναῦται γνήσιοι, ἠνεωγμένα ἔχοντες ἐπὶ τοῦ στήθους τὰ ἐρυθρᾶ ὑποκάμισα, λεπτὰ ἀνθράκων τεμάχια ἐντὸς τῆς κιτρίνης γενειάδος. Δὲν νομίζετε ὅτι αἰσθάνεσθε εἰς τοὺς ῥώθωνας ὑμῶν ὀσμὴν πίσσης, καπνὸν γαιανθράκων; Καὶ τὸ μὲν βάθος τῆς εἰκόνος οὐδὲν ἀληθῶς παρουσιάζει, ἀλλ' ἄν, ὡς πρὸ ὀλίγου εἶπον ὑμῖν, ἡ ἀτμόσφαιρα εἶνε ὁμιχλώδης, ἡ ὀφθαλμαπάτη καθίσταται τελεία. Καὶ εἰς τὴν Ἄβρην καὶ εἰς τὸ Ἀμβοῦργον ἐὰν μεταβῆτε οὐδὲν περισσότερον θὰ ἴδητε.

Ἕτερον παράδειγμα.—Ἡ Βενετία εἶνε βεβαίως ὡραιοτάτη, ἀλλὰ καὶ πολὺ μακράν! Ἀστροφεγγῆ τινα νύκτα παρατείνατε τὸν περίπατον ὑμῶν, ὄπισθεν τοῦ ταπητουργείου τῶν Γοβελίνων, μέχρι τῆς σειρᾶς τῶν ὑπὸ τῆς Βιέβρης σχηματιζομένων διωρύγων. Οὐδεμίαν, ἐννοεῖται, σχέσιν δύνανται νὰ ἔχωσιν αὗται πρὸς τὸ Canal Grande καὶ τὸ Rialto τῆς Βενετίας· στῆτε ἐν τούτοις ἐκεῖ πρὸς στιγμήν, ἐπὶ μιᾶς τῶν μικροσκοπικῶν ἐκείνων γεφυρῶν, παρ' ὀλίγον νὰ εἴπω ἐπὶ ἑνὸς Traghetto: οἰκοδομαὶ ὑψηλαὶ καὶ ἀμαυραί, φῶτα ἀραιά, ἡ τῆς σελήνης ἀνταύγεια ἐπὶ τῶν νεκρῶν ὑδάτων. Σᾶς βεβαιῶ ὅτι ἐν Βενετίᾳ εὑρίσκει τις πλῆθυν τοιούτων γωνιῶν. Τὰ παρακείμενα βυρσοδεψεῖα ἀναδίδουσι βεβαίως ὀσμὴν βαρεῖαν· ἀλλ' ἂν νομίζετε ὅτι ἡ Βασιλὶς τῆς Ἀδριατικῆς εἶνε πάντοτε εὐώδης, ἀπατᾶσθε μεγάλως. Ἐπαναλαμβάνω λοιπὸν ὅτι ὄπισθεν τῶν Γοβελίνων, ἔχετε εἰς τὴν διάθεσιν ὑμῶν, ἀλλὰ μόνον ἐν ὥρᾳ νυκτός, ἐλάχιστόν τι μόριον τῆς πόλεως τῶν Δογῶν.

Μεταβῆτε ἔως ἐκεῖ, μίαν τῶν ἑσπερῶν τούτων καὶ ἐὰν ἔχετε ἐν τῷ κρανίῳ ὑμῶν δύο ὀβολῶν φαντασίαν, θὰ νομίσητε ὅτι βλέπετε ἐμφανιζομένην, εἰς τὴν γωνίαν τῆς διώρυγος, τὴν πολυποίκιλτον πρώραν γονδόλης.

«Αἴ! Αἴ, ἀκούω ὑμᾶς ἀνακράζοντάς μοι, εἶσθε παρὰ πολὺ ποιητής. Διὰ τῆς μεθόδου λοιπὸν ταύτης ἀρκεῖ νὰ προσφέρῃ τις τεμάχιον ἄρτου εἰς τὸν ἐλέφαντα τοῦ Βοτανικοῦ κήπου ὅπως φαντασθῇ ὅτι διέτρεξε τὰ τέλματα τῶν Ἰνδιῶν». Βεβαιότατα, καὶ μὲ τὸ πλεονέκτημα μάλιστα νὰ μὴ καταφαγωθῇ ὑπὸ τῶν ἐν αὐτοῖς κωνώπων.

Θέλετε ἐπίσης νὰ ἀποφύγητε τὸν κόπον τοῦ μέχρι Λονδίνου ταξειδίου; Μεταβῆτε ἁπλῶς, βροχερὰν τινα τοῦ φθινοπώρου ἑσπέραν, καθ' ἣν ἔτι ὥραν τὸ ἀεριόφως μόνον ἐν τοῖς καταστήμασιν ἀνήφθη, εἰς τὸ ἄκρον τοῦ προαστείου τῆς Μονμάρτρης,—εἰξεύρετε, ἐκεῖ παρὰ τὸ σταυροδρόμιον τῶν Etcrasés: ἵπποι καλπάζοντες ἐν τῷ βορβόρῳ, διαβάται σκυθρωποὶ ὑπὸ τὰ βεβρεγμένα ἀλεξίβροχα, ἀτμόσφαιρα αἰθαλώδης. Τὸ Λονδῖνον παρουσιάζει συνηθέστατα, ἐν ὥρᾳ θέρους, τὴν ἄποψιν ταύτην· καὶ ἰδοὺ ἀκριβῶς, ἐν τῇ σειρᾷ τῶν ἁμαξῶν, ἐν ἀγγλικὸν cab: ἡ σκηνογραφία εἶνε ἤδη πλήρης. Εὑρίσκεσθε εἰς τὸ Strand ἢ εἰς τὸ Oxford-street. Πρὸς τί λοιπὸν νὰ ἐνοχληθῆτε καὶ νὰ ριψοκινδυνεύσητε νὰ ὑποστῆτε ἐν τῷ πορθμῷ τῆς Μάγχης τὰ σκληρὰ καὶ γελοῖα μαρτύρια τῆς ναυτίας;

Πλὴν ἐπιτρέψατέ μοι τὰ πάντα νὰ ὁμολογήσω ὑμῖν.

Τοσαύτην δύναμιν *ὑποβολῆς*—ἵνα τὴν λέξιν ταύτην τοῦ συρμοῦ μεταχειρισθῶμεν—ἔχουσιν ἐπ' ἐμοῦ οἱ Παρίσιοι, ὥστε οὐ μόνον χώρας ἃς ἄλλοτε ἐπεσκέφθην ἀνακαλοῦσιν εἰς τὴν μνήμην μου, ἀλλὰ καὶ πλάττουσιν ἐν τῇ φαντασίᾳ μου χώρας ἃς οὐδέποτε εἶδον. Γνωρίζω, παραδείγματος χάριν μικράν τινα πλατεῖαν, πέραν τοῦ Πεδίου τοῦ Ἄρεως, παρὰ τὴν λεωφόρον τῆς Γρενέλλης· συνήθως τὸ μέρος ἐκεῖνο οὐδὲν πλέον εἶνε ἢ δύσμορφος ἐρημία, ὡς μόνην ἔχουσα ποικιλίαν ρυπαρούς τινας καὶ πενιχροὺς τοίχους καὶ τὴν χαμηλὴν θύραν στρατῶνος τοῦ ἱππικοῦ. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν κυνικῶν καυμάτων, ὑπὸ τὸ βαθυκύανον τοῦ οὐρανοῦ χρῶμα, ἐν μηνὶ Ἰουλίῳ, ἡ μικρὰ πλατεῖα προσλαμβάνει ὄψιν ἐντελῶς ἀνατολικήν· οἱ λίθοι χρυσίζονται ὑπὸ τὸν ἥλιον, αἱ σκιαὶ καθίστανται ἰόχροι, τὰ κιγκλιδωτὰ τοῦ στρατῶνος παράθυρα ἔχουσιν ὄψιν δυκτυωτῶν. Καὶ νομίζω τότε ὅτι εὑρίσκομαι ἐν Καίρῳ, τῷ παλαιῷ Καίρῳ τῶν χρόνων τῆς εἰς Αἴγυπτον ἐκστρατείας· ὅτι μετ' ὀλίγον ὁ ἐπὶ τοῦ τουφεκίου αὐτοῦ ἐρειδόμενος φρουρὸς θὰ παρουσιάσῃ τὰ ὅπλα εἰς τὸν στρατηγὸν Κλεμπέρ, ὅστις θὰ ἐξέλθῃ ἐκ τῆς μαυριτανικῆς ἐκείνης ἀψίδος, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ ἐπιτελείου του, ἡρωϊκὸς καὶ ὑπερήφανος, σύρων τὴν μακρὰν αὐτοῦ σπάθην, τρίχρουν φέρων ἐπὶ τοῦ στήθους ταινίαν, ἀσφυκτιῶν ἐντὸς τοῦ ὑψηλοῦ αὐτοῦ περιλαιμίου, ἔχων τρία ἐπὶ τοῦ πίλου λοφία καὶ παραγναθίδας ἐν σχήματι λαβῆς πιστολίων.

Ὅσην καὶ ἂν αἰσθάνεσθε πρὸς τὴν Ρωσίαν συμπάθειαν, πιστεύσατέ με, μὴ λάβετε τὸν κόπον περιηγήσεως τοσούτῳ ἀπομεμακρυσμένης, ἀλλ' ἅμα κατὰ τὸν προσεχῆ χειμῶνα, αἱ πρῶται τῆς χιόνος νιφάδες λευκάνωσι τὰς στέγας τῶν οἰκιῶν, σπεύσατε, πρὶν ἔτι αὕτη διαλυθῇ, εἰς τὸ Πεδίον τῶν Ἀπομάχων. Αἱ ἐκτενεῖς καὶ πάλλευκοι χέρσοι, ὁ ὑπὸ τῆς πάχνης κεκαλυμμένος χρυσοῦς ἐκεῖνος θόλος, δὲν εἶνε ἡ ἁγία Πόλις; δὲν εἶνε ἡ Μόσχα; Μὴ μοὶ εἴπητε: «Χίμαιρα! φαντασία ἐξημμένη!» Ἐγνώρισα τόσῳ πολὺ τῶν ταξειδίων τὰς ἀπογοητεύσεις, ὥστε εὐλογῶ καὶ θεωρῶ ὡς πολύτιμον τὴν δύναμιν ταύτην τῆς φαντασίας, τὴν καθιστῶσαν με ἱκανὸν νὰ ἐκτελέσω τὸν γῦρον ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἐνοχλήσεως. Καὶ ἰδού: κατὰ τὸν παρελθόντα Ἀπρίλιον μετέβην ὅπως διέλθω ἡμέρας τινὰς εἰς Νεάπολιν· εὗρον τὸν οὐρανὸν τεφρόχρουν τὴν δὲ βροχὴν ἀκατάπαυστον· αἱ χεῖρες μου ἐναρκώθησαν ὑπὸ τοῦ ψύχους—ὑπὸ τοῦ ψύχους ἀκούετε;—καθ' ἣν ἡμέραν ἐπεσκεπτόμην τὰ ἐρείπια τῆς Πομπηΐας· καὶ τὴν νύκτα, ἐν τῷ ὁμιχλώδη οὐρανῷ, ὁ πυρίπνους τοῦ Βεζουβίου κρατὴρ μοὶ ἐφαίνετο ὡς φανὸς ἀστυνομικοῦ τμήματος. Μπά! ὁ Σηκουάνας εἶνε εὐρύς, ἀρκούντως δ' ἀναπεπταμένη ἡ θέα πρὸς τὸ Point-du-Jour: Κατὰ τὸ προσεχὲς θέρος, ἀστροφεγγῆ τινα τῶν κυνικῶν καυμάτων νύκτα, θέλω περιπλανηθεῖ πρὸς τὰ ἐκεῖ: τίς οἶδεν ἐὰν τὰ φῶτα τῶν ὠδικῶν καφενείων καὶ τῶν ἐκεῖ καπηλείων δὲν μοὶ παράσχωσι τὴν εἰκόνα τρελλῆς τινος νεαπολιτανικῆς νυκτός;

Τίς, ἄλλως, ἤθελε τολμήσει νὰ κατηγορήσῃ Παρισινὸν ὅτι γίνεται ἕρμαιον τῶν ἰδιοτροπιῶν τῆς ἑαυτοῦ φαντασίας; Μὴ δὲν ζῇ οὗτος ἐν τῷ πνευματικωτάτῳ τοῦ κόσμου κέντρῳ; Τὸ πνεῦμα εἶνε ἓν τῶν κυριωτάτων στοιχείων τοῦ ἀέρος ὃν ἀναπνέει. Ἡ πληθὺς τῶν μεγαλοφυῶν ἀνδρῶν, οἵτινες ἔζησαν καὶ ζῶσιν ἔτι ἐν Παρισίοις κατέλιπον, ἐντὸς τῆς περιβαλλούσης, οὕτως εἰπεῖν, αὐτοὺς ἀτμοσφαίρας, μικρόν τι τῆς ἑαυτῶν διανοίας μόριον. Ἁπλῆ τῆς μεγαλοπόλεως διαβάτα, δὲν εἶσαι βεβαίως πάντοτε μεγαλοφυής, ἀλλ' ἔχεις τὴν εὐτυχίαν νὰ κατοικῇς εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην εἰς ἣν ἔζησαν καὶ ζῶσιν ἔτι τοσαῦται μεγαλοφυΐαι· διαγκωνίζεσαι πρὸς αὐτοὺς καθ' ὁδόν, γνωστά σοι εἶνε τὰ εὐγενῆ αὐτῶν πρόσωπα· εἶμαι δὲ πεπεισμένος ὅτι ὁ συγχρωτισμὸς οὗτος ἔχει ποιάν τινα μεταδοτικὴν δύναμιν, ἀφοῦ ἡ διάνοιά σου εἶνε τόσῳ εὔστροφος. Διότι οὐδεὶς δύναται ν' ἀρνηθῇ ὅτι ὁ Παρισινὸς ἔχει τὸ ἄριστον πλεονέκτημα, τοῦ ν' ἀντιλαμβάνηται τῶν πάντων, καὶ ταχέως, πρὶν σχεδὸν ἔτι παύσῃ τις ὁμιλῶν. Τὸ εἰρωνικὸν τοῦ Μολιέρου περὶ τοῦ *ἀρχοντοχωριάτου* λόγιον: «Εἰξεύρει τὰ πάντα, χωρὶς νὰ μάθῃ τίποτε», δύναται κάλλιστα νὰ ἐφαρμοσθῇ ἐπ' αὐτοῦ.

Ἂς προσέξωμεν ἐν τούτοις. Παρὰ πολὺ ἐκολακεύθη ὁ λαὸς τῶν Παρισίων καὶ πολλὰς ἀνοησίας διέπραξεν ἡ τῶν φώτων Μητρόπολις. Οὐδέν, ἐπὶ παραδείγματι, εἶχεν αὕτη θέλγητρον κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Commune, ὅτε οἱ ἀγοραῖοι ἀμαξηλάται ἦσαν συνταγματάρχαι. Τὸ κακὸν εἶνε, ὅτι αἱ ἐν ταῖς λαϊκαῖς συνοικίαις ᾄδουσαι καὶ χορεύουσαι κορασίδες πατοῦσι χῶμα ἱστορικόν, τὸ ἀρχαῖον τῶν ἐπαναστάσεων χῶμα. Ὅταν ὁ ἄνεμος τῆς ἀποστασίας ἀνεγείρῃ αὐτὸ, καθίσταται φοβερόν: μεθύσκει τὰς κεφαλὰς πάντων. Ὀλίγων φεῦ! μεγαλοπόλεων ἡ ἱστορία ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ τοσοῦτον αἷμα, τοσαύτας σφαγάς.

Ἀλλ' ἡσύχως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, πόσον ἤπιος πόσον ἀγαθὸς καὶ ὑπηρετικὸς εἶνε ὁ λαὸς οὗτος τῶν Παρισίων! Ζητήσατε πληροφορίαν τινα ἢ ὑπηρεσίαν παρὰ τοῦ πρώτου τυχόντος διαβάτου, ἀποταθῆτε ὅμως πρὸς αὐτὸν εὐγενῶς, ὡς πρὸς ἴσον, διότι εἶνε ὑπερήφανος. Ὁποία προθυμία! ὁποία εὐγένεια! Καὶ αὐτὸς ὁ φανατικώτατος τῶν ἀναρχικῶν, ὅστις τὴν προτεραίαν ἐχειροκρότει ἴσως δημόσιον ῥήτορα ζητοῦντα τὴν κεφαλὴν πάντων τῶν ἀστῶν ἐπὶ πίνακος, πάντα θέλει κινήσει λίθον ἵνα ὑποχρεώσῃ τὸν πρῶτον τυχόντα ἀριστοκράτην ὅστις ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ καθ' ὁδὸν ἐκδούλευσίν τινα, προσαγορεύσων αὐτὸν «κύριε» καὶ ὑπεγείρων τὸν πίλον.

Εἶνε προσέτι ἡ κατ' ἐξοχὴν τῆς καλαισθησίας πόλις. Καλλιτεχνίας αὔρα πνέει ἐπὶ πάντων τῶν πραγμάτων. Ἐργασία τελεία, μετὰ συνειδήσεως καὶ ἔρωτος τετελεσμένη, εἶνε τὸ ἰδανικὸν τοῦ παρισινοῦ ἐργάτου· οὗτος, ἄλλως τε, εἶνε καὶ ὁ ὁρισμὸς τῆς ἀληθοῦς καλλιτεχνίας! Πρό τινων ἔτι ἐτῶν αἱ ἀγοραὶ ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου κατεκλύσθησαν ὑπὸ τῶν κακῆς ποιότητος ἀλλ' εὐώνων γερμανικῶν ἐμπορευμάτων, πλὴν τοῦτο δὲν διήρκεσεν ἐπὶ μακρόν· ταχέως ἐπόθησεν ὁ κόσμος τὸ παρισινὸν ἐμπόρευμα, τὸ στοιχίζον πολὺ περισσότερον ἴσως, ἀλλ' ἐν τῷ ὁποίῳ εὑρίσκει τις τὸ ἐν τῷ μηδενὶ τὸ πᾶν ἐγκλεῖον, δῆλον ὅτι τὴν χάριν. «Ἐκ Παρισίων ἔρχεται τοῦτο;» ἐρωτῶσι μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ Βαλπαραΐζου· «Μάλιστα». Καὶ τὸ ἀντικείμενον προτιμᾶται παντὸς ἄλλου καὶ τὸ Βαλπαραΐζον ἔχει ἀπειράκις δίκαιον.

Τὴν ἔμφυτον ταύτην κομψότητα δύνασθε νὰ εὕρητε εἰς τὸ ἐπὶ τοῦ πίλου χαριέντως ἀπερρριμένον ῥάκος, εἰς τὴν καλῶς ἐπὶ τοῦ σώματος προσαρμοζομένην ἐσθῆτα καὶ αὐτῆς τῆς ταπεινοτάτης ἐργάτιδος. Πάντα ταῦτα κατεσκευάσθησαν διὰ δύο τεχνιτῶν ἀνθυλλίων, τριῶν ταινιῶν καὶ ὀλίγου ὑφάσματος πρὸς 95 λεπτὰ τὸν πῆχυν· καὶ ὅμως εἶνε ὡραιότατα. Ταλαίπωροι παρισιαναὶ νεάνιδες, τῶν ὁποίων ἡ καλλονὴ οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ δροσερότης—ἓν καὶ μόνον ἡλίου πρόγευμα—τῶν ὁποίων ἡ νεότης τρεῖς μόνον διαρκεῖ Μαΐους! ὁποίους καταβάλλουσι κόπους, ὁπόσας ἐπιβάλλουσιν ἑαυταῖς στερήσεις, ὁποίαν ἐπιδεξιότητα ἀναπτύσσουσιν, ἵνα ἱκανοποιήσωσι τὴν ἀθῶαν αὐτῶν φιλαρέσκειαν! Ἐὰν τοῦ προσώπου αὐτῶν ἡ χροιὰ ἔχει τῆς ἀναιμίας τὴν ὠχρότητα, τοῦτο σημαίνει ὅτι ἐξηντλήθησαν ἐργαζόμεναι, ὅτι προσεπάθησαν νὰ ἐξοικονομήσωσι, νὰ περικόψωσι καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς τροφῆς των ἵνα ἐνδυθῶσι κομψῶς!

Τόσον τὸ χειρότερον διὰ τὸν στόμαχον. Ἐὰν τὸ πρόγευμα αὐτῶν συνίσταται πολλάκις ἐξ ἑνὸς μόνου ἀλλάντος, ἔχουσιν ὅμως χειρόκτια στενὰ καὶ ἀλεξήλιον τοῦ ὁποίου ἡ λαβὴ εἶνε κατὰ τὸν τελευταῖον συρμόν, ὡς ἀληθεῖς καὶ αὐταὶ κυρίαι! Θὰ εἴχατε σεῖς τὴν σκληρότητα νὰ κατηγορήσητε αὐτάς, νὰ τὰς ἀποκαλέσητε ἀνοήτους καὶ ἐπιπολαίους; Ἐγώ, οὐδέποτε. Ταλαίπωρα πλάσματα...

Εἶπον ἤδη πάντα ταῦτα καὶ ἄλλοτε, ὁσάκις μοὶ ἐδόθη εὐκαιρία καὶ ὅσον κάλλιον ἠδυνήθην· ἀλλ' ὅσας σελίδας καὶ ἂν ἐπισωρεύσω, ἐπαναλαμβάνων, τοῦτο οὐδέποτε θέλω δυνηθῆ νὰ ἐκφράσω ἱκανῶς τὴν πρὸς ὑμᾶς, προσφιλεῖς Παρισινοί, ἀγάπην μου. Διότι εἶσθε οἱ κατ' ἐξοχὴν Γάλλοι· ναί, ἔχετε πάσας τὰς κακίας, ἀλλὰ καὶ τὴν κυριωτάτην αὐτῶν ἀρετὴν εἰς τὸν ὑψιστον βαθμὸν ἀνεπτυγμένην, τὸν μετ' εὐθυμίας ἐνθουσιασμόν, τὴν μετὰ φαιδρότητος ἀνδρίαν. Πολλάκις, κατὰ τὰς φιλοσοφικάς μου ἐρεύνας, ἔσχον τρανὰς τούτου ἀποδείξεις, μίαν φορὰν πρὸ πάντων καὶ ὑπὸ δεινὰς μάλιστα περιστάσεις. Καὶ ἐπειδὴ εἶνε πλέον καιρός, θέλω περάνῃ τὴν μεθ' ὑμῶν συνδιάλλεξίν μου διὰ τῆς ἀναμνήσεως ταύτης.

Εἴμεθα ἐν πλήρει πολιορκίᾳ· ὁ ἀπαισίας μνήμης χειμὼν τοῦ 1870 ἦτο ἐπὶ θύραις. Τὸ τάγμα τῆς ἐθνοφυλακῆς ἐν τῷ ὁποίῳ ἤμην καὶ ἐγὼ κατατεγμένος ἐστάθμευε παρὰ τὴν Πύλην τῆς Ἰταλίας· παρετήρουν μετὰ τῶν λοιπῶν συναδέλφων μου, λόχους τινὰς στρατιωτῶν τοῦ πεζικοῦ οἵτινες πολεμήσαντες, ἐπανήρχοντο ἤδη εἰς Παρισίους. Μεταβάντες αὐτὴν ἐκείνην τὴν πρωΐαν ὅπως κατασκοπεύσωσι τὸ πρωσσικὸν στράτευμα, ἀπεκρούσθησαν. Καθ' ἑκάστην συνέβαινε τὸ αὐτό· εἴμεθα πάντοτε βέβαιοι ὅτι εἰς τὰς ἐφημερίδας τῆς ἐπαύριον θὰ ἀνεγιγνώσκωμεν τὴν συνήθη πλέον φράσιν: «Τὰ στρατεύματα ἡμῶν ὑπεχώρησαν ἐν τάξει». Τὸ ἀληθὲς εἶνε ὅτι ἡ ἐπάνοδος τῶν δυστυχῶν τούτων ἦτο πενθιμοτάτη. Ὑπὸ τὸν μολυβδόχρουν οὐρανὸν τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ἐν τῷ μαύρῳ τοῦ Νοεμβρίου βορβόρῳ, ἐξηντλημένοι, ὑπὸ πηλοῦ μέχρι τῶν ὤτων κεκαλυμμένοι, ἐβάδιζον, ἔσπευδον ἐν συγχύσει φεῦ! ὡς φυγάδες, καὶ ἐβλέπομεν ὑμεῖς αὐτοὺς διερχομένους, μὲ τὴν καρδίαν μεστὴν θλίψεως καὶ πικρίας.

Τότε, ἐπὶ τῆς περιαιρετῆς γεφύρας, ἐπεφάνη σπεῖρα τυμπανιστῶν ἡγουμένου τοῦ ἀρχιτυμπανιστοῦ. Ὦ! οὔτε λοφίον πλέον! οὔτε περίχρυσοι μέχρι τῶν ὤμων ταινίαι! Κατερρακωμένος ὡς οἱ ἄλλοι καὶ ὁ ἀρχιτυμπανιστής! Καὶ ἐπὶ τοῦ μετώπου, τὸ παραμεμορφωμένον αὐτοῦ πηλίκιον συνεκράτει αἱμόφυρτον ταινίαν. Ἐκ τῆς πρώην αὐτοῦ λαμπρότητος μόνον ἡ ῥάβδος, ἡ ὑψηλὴ μὲ τὴν περίχρυσον λαβὴν καὶ τὴν τρίχρουν ταινίαν ῥάβδος ὑπελείπετο αὐτῷ. Ἀλλὰ δὲν ἐβάδιζε ἔχων τοὺς ὤμους κυρτωμένους, αὐτός· δὲν εἶχε τὸ κατηφὲς καὶ ἀποτεθαρρημένον ὕφος ἡττημένου· ἀπεναντίας, προὔχωρει εὐθυτενής, εὔθυμος δὲ καὶ ἀρειμάνιος μέχρι τέλους, ἀρχιτυμπανιστὴς πάντοτε, ἐξετέλει διὰ τῆς ῥάβδου αὐτοῦ σειρὰν ὁλόκληρον χαριεντισμῶν καὶ γυμνασμάτων, ρίπτων αὐτὴν ὑψηλά, κραδαίνων ὑπὲρ τὴν

κεφαλήν, στρέφων αὐτὴν ἐπὶ τοῦ ἑνὸς δακτύλου, ἀκριβῶς ὅπως κατὰ τὰς ὡραίας τῶν παρατάξεων ἢ τῆς ἐπιθεωρήσεως τοῦ στρατηγοῦ ἡμέρας. Ἦτο ἐξόχου μακροθυμίας ὁ στρατιωτικὸς οὗτος, ἅπαντες δὲ συγχρόνως ἀνεκράξαμεν: «Δόξα τῷ Θεῷ, ἰδοὺ εἷς ἀληθὴς Γάλλος!»

Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην συνωστισμός τις παρήχθη εἰς τὸ ἐν ἀταξίᾳ βαῖνον στράτευμα· ἡ σπεῖρα τῶν τυμπανιστῶν ἔστη πρὸ ἡμῶν, ἔστη δὲ καὶ ὁ ἀρχιτυπανιστής, ἐπὶ τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ ἐρειδόμενος ράβδου. Ἐπλησιάσαμεν τότε ἕνα συνδιαλεχθῶμεν μετὰ τῶν στρατιωτῶν, καὶ ἐρωτήσωμεν αὐτοὺς περὶ τῆς πρωϊνῆς μάχης· καταληφθεὶς δὲ ὑπὸ συμπαθείας πρὸς τὸν μόνον τῶν μαχητῶν τούτων, ὅστις τηρῶν ἔτι τὸ ἡρωϊκὸν αὐτοῦ παράστημα, ἐνεθύμιζεν ὀλίγον τοὺς νικητὰς τοῦ Ροκρουὰ, καὶ τοῦ Μαρέγκου, εἷς τῶν ἡμετέρων ἀξιωματικῶν ζητεῖ μετ' ἀγαθότητος πληροφορίας περὶ τοῦ τραύματος αὐτοῦ:

«Δὲν εἶνε τίποτε. . . . μικροδουλειαῖς» ἀπαντᾷ ὁ λοχίας, διὰ τῆς παρατεταμένης προφορᾶς, τῆς διακρινούσης τοὺς κατοίκους τῶν ἡμετέρων προαστείων.

Σᾶς βεβαιῶ δὲ ὅτι οὐκ ὀλίγον ἐκολακεύθη ἡ παρισινή μου φιλοπατρία, ὅταν εἰς τὴν ἐρώτησιν τοῦ ἀξιωματικοῦ:

«Καὶ ἀπὸ ποῦ εἶσαι, παλληκάρι μου;» ὁ ἀρχιτυπανιστὴς ἀπεκρίθη μεθ' ὑπερηφανείας:

«Ἐγώ, λοχαγέ μου, εἶμαι ἀπὸ τὴν ὁδὸν Μουφτάρ».

ΨΗΦΙΔΩΤΟΝ

Ὁ πρῶτος πόθος γυναικός τινος εἶνε νὰ ἀρέσκῃ. Καὶ ὁ τελευταῖος, ἐπίσης.

Μς

Πολλαὶ γυναῖκες ἀκολουθοῦσι μέχρι τάφου τοὺς συζύγους των. Ἀλλὰ βαδίζουσαι πολὺ βραδέως.

Μς

Ἡ σεμνοτυφεία εἶνε εἶδος ὑποκρισίας μετημφιεσμένης εἰς αἰδημοσύνην.

Μς

Οἱ ἄνδρες ἐνθυμοῦνται μὲ τὸν νοῦν· αἱ γυναῖκες μὲ τὴν καρδίαν·

Beauchène

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΕΓΧΩΡΙΑ

Ἡ διεύθυνσις τοῦ ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης ἀνετέθη προσωρινῶς εἰς τὸν πρώθυπουργὸν κ. Κωνσταντόπουλον ἀναχωρήσαντος εἰς Θεσσαλίαν διά τινας ἡμέρας τοῦ κ. Φιλαρέτου.—Ὁλλοὶ καθηγηταὶ καὶ φοιτηταὶ ἐξέδραμον εἰς Ὀλυμπίαν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ ὑφηγητοῦ κ. Μυλωνᾶ πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν αὐτόθι ἀρχαιοτήτων. — Διωρίσθη καθηγητὴς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ἐπὶ τοῦ μαθήματος τῆς Ἱστορίας καὶ τῶν εἰσηγήσεων τοῦ Ρωμ. Δικαίου ὁ προταθεὶς ὑπὸ τῆς οἰκείας σχολῆς ὡς ὑφηγητὴς κ. Ν. Δημαρᾶς. — Εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἐπιμελητοῦ τῶν χειρογράφων ἐν τῇ Ἐθνικῇ Βιβλιοθήκῃ, ἣν κατεῖχεν ἄλλοτε ὁ ἀείμνηστος Ι. Σακκελίων, διωρίσθη ἐπαξίως ὁ συγγραφεὺς τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων καὶ ἀρχαῖος τῆς «Ἑβδομάδος» διευθυντὴς κ. Δ. Γρ. Καμπούρογλους.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ

Τὸ Ἰταλικὸν ὑπουργεῖον παρῃτήθη μὴ παραδεχόμενον αἴτησιν τοῦ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν ὑπουργοῦ περὶ ἐκτάκτων δαπανῶν 15 ἑκατομμυρίων. Ἀνεσχηματίσθη ὅμως καὶ αὐθις ὑπὸ τὸν πρωθυπουργὸν κ. Ρουδίνην ὡς ἑξῆς: Νικότερας τῶν Ἐσωτερικῶν, Λουτσάτης τοῦ Θησαυροφυλακείου, Καδολλίνης τῶν Οἰκονομικῶν, Μποάγκας τῶν Δημοσίων ἔργων, Ριτσιώτης τῶν Στρατιωτικῶν, Σαὶν Μπὸν τῶν Ναυτικῶν, Τζένάλας τῆς Παιδείας καὶ Γκιμίρης τῆς Δικαιοσύνης.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

ΑΝΕΚΔΟΑ—ΤΠΕΡΙΕΡΓΑ—ΠΟΙΚΙΛΑ

Ἐν Μόσχᾳ ἐν ταῖς αἰθούσαις τοῦ ἱστορικοῦ μουσείου διωργανώθη ἔκθεσις τῆς παλαιστινιακῆς ἑταιρείας. Ἐξετέθησαν ἐν αὐτῇ μεγάλαι καὶ πρωτότυποι συλλογαὶ φωτογραφημάτων, ὑδατογραφιῶν καὶ σχεδιογραφημάτων τῶν σπουδαιοτέρων τοποθεσιῶν καὶ μνημείων τῶν Ἁγίων Τόπων. Προσέτι εὑρίσκει τις ἐν αὐτῇ πάσας τὰς μέχρι τοῦδε ὑπὸ τῆς ἑταιρείας ταύτης ἐπιτελεσθείσας ἐργασίας ὧν ἡ ἀρίθμησις τὰ μάλιστα διδακτικὴ θὰ ἦτο διὰ τοὺς Ἕλληνας καὶ τὰ πορίσματα τῶν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ διαπρεποῦς καθηγητοῦ Κονδακὼφ γενομένων ἐπιστημονικῶν ἀποστολῶν.

*

Ἐπίσημοι τεχνῖται θεωροῦσι νῦν θεωρητικῶς τὸ ζήτημα τοῦ ἀεροστάτου, ἢ μᾶλλον ἀερόπλου, λελυμένον. Ἐν τούτοις ἡ ἰδέα τοῦ κυρίως ἀεροστάτου ἐγκατελείφθη παντελῶς καὶ τὰ πειράματα γίνονται μόνον μὲ εἶδος ἀεροπλάνων κατὰ μίμησιν τῆς πτήσεως τῶν πτηνῶν. Μόνον οἱ σταθμοὶ πρέπει νὰ εἶνε εἰς ὑψηλότερα μέρη. Εἰς τὴν τελειοποίησιν τῆς ἐφευρέσεως συνετέλεσε πολὺ ἡ εὐθηνὴ παραγωγὴ τοῦ ἀλουμινίου καὶ ἡ κατασκευὴ ἐλαφρῶν ἐλατηρίων. Ἐν Ἀγγλίᾳ κατασκευάζεται ἤδη τοιοῦτον πτερυγοφόρον Ἀερόπλανον, ὡς ὠνομάσθη, ὑπερβαῖνον κατὰ τὸ μέγεθος πάντα τὰ μέχρι τοῦδε κατασκευασθέντα ἀεροστατα. Ἡ δυσχέρεια ἀποβλέπει ἔτι μόνον τὴν δύναμιν τῆς ἀντιστάσεως τῆς μηχανῆς καὶ τὴν διατήρησιν τῆς ἰσορροπίας, ἥτις διὰ τὸ πτηνὸν εἶνε ἔργον τοῦ ἐγκεφάλου.

Καὶ ἐνῷ τὸ ζήτημα τοῦ ἀεροστάτου, τὸ παντελῶς ἄλυτον τέως νομιζόμενον, τείνει εἰς τοιαύτην λύσιν, ἑξ ἑτέρου ὁ ἠλεκτρισμὸς κατακτᾷ νέον ἔδαφος ἀντικαθιστῶν τὸν ἀτμόν, ὡς δύναμις κινήσεως τῶν πλοίων. Ἐν Λονδίνῳ διαπλέουσιν ἤδη τὸν Τάμεσιν 16 ἑλικοκίνητα πλοῖα περιεκτικὰ 12—70 προσώπων διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ καὶ ὄχι διὰ τοῦ ἀτμοῦ.

*

Ἑταιρεία ἀμερικανικὴ βιομηχάνων καὶ δὴ παραγωγῶν καουτσοὺκ ὥρισε βραβεῖον 25,000 εἰς τὸν ποιητὴν τοῦ καλλίστου ποιήματος ἐπὶ τοῖς ἐγκαινίοις τῆς Παγκοσμίου Ἐκθέσεως τοῦ Σικάγου. Γλῶσσαν δύναται νὰ μεταχειρισθῇ ὁ συγγραφεὺς οἱουδήποτε ἔθνους ἐκ τῶν συμμετεχόντων τῆς Ἐκθέσεως, ἐννοεῖται δὲ ὅτι καὶ τὸ διαγώνισμα εἶναι παγκόσμιον. Διεθνὴς ἐπιτροπεία θὰ κρίνῃ τ' ἀποσταλησόμενα ποιήματα.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Κ. Κ. Πάτρας. — Πρέπει νὰ εἶνε τις πολὺ κακὸς μαθηματικὸς διὰ νὰ μὴ δύναται νὰ ἐννοήσῃ ὅτι δύο φυλλάδια τῆς Ἑβδομάδος ἀγοραζόμενα ἀντὶ λεπτῶν 40 καὶ περιέχοντα... μίαν πρωτεύουσαν, στοιχίζουν ὀλιγώτερον ἀπὸ ἓν χρυσοῦν φράγκον ἀντὶ τοῦ ὁποίου πωλεῖται τὸ γαλλικὸν φυλλάδιον. Ἂν δὲ ἐντὸς 9 μηνῶν (φυλ. 39) περιλάβωμεν ὅλας τὰς πρωτευούσας, τότε ὁ συνδρομητὴς ἡμῶν διὰ $^3/_4$ τῆς συνδρομῆς του θὰ ἔχῃ ἐκτὸς τῆς ἄλλης ὕλης καὶ ὅ,τι οἱ δίδοντες φρ. χρ. 23 πρὸς ἀπόκτησιν τῆς Γαλλικῆς ἐκδόσεως! Ἀφοῦ δὲ κάμετε ὑπολογισμοὺς προσθέσατε καὶ τὸν ἑξῆς· Τὸ φάντασμα τῆς Ἀνατολῆς γαλλιστὶ πωλεῖται φρ. χρ. 3,50 ἤτοι δρ. 5.25· Θὰ δημοσιευθῇ δὲ ἐντὸς 10 φυλλαδίων, τοῦτέστι διὰ τὸν Ἕλληνα ἀναγνώστην θὰ στοιχίσῃ, μὴ ὑπολογιζομένης τῆς ἄλλης ὕλης δρ. 2.— Κ. Π. Ι. Κ. Πολιν. Μ. Σ. Ἀγουλινίτσαν. Μ. Δ. Μολάους. Ε. Π. Ρόδον Ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν.—Η ερι ερ γω. Ἐλήφθη ἐγκαίρως καί.... ἐρρίφθη εἰς τὴν κάμινον, ἐκτὸς τοῦ ἑξῆς στίχου ὅστις μόνος ἔπρεπε νὰ περισωθῇ.

Εἶχε ὅ,τι εἶχε στὴν καρδιὰ καὶ τὴν καρδιὰ εἰς τὰ χείλη
Τὴν ὥρα ὅπου τὸ χέρι σου τὸ ποθητὸ ἐφίλει.

Κ. Ν. Τ. Ἀμισσόν. Φύλλα ἐστάλησαν. — Ε. Δ. Τ Ληξούριον. Ἐλήφθησαν.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἐξεδόθησαν

Ἐγχειρίδιον Ὀργανικῆς Γυμναστικῆς. Φυλ. Δ' μετὰ 68 εἰκόνων. Περιεχομενα: Ἡ Γέφυρα μετὰ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτῆς καὶ αἱ ἐπ' αὐτῶν ἀσκήσεις, ὑπὸ Ἀριστ. Ἰωαννίδου.

Μηνιαῖον δελτίον τοῦ εἰδικοῦ ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος, μετὰ τῶν ξενων ἐπικρατειῶν. Ὀκτώβριος 1891 ἀριθ. 10.—Νοέμβριος 1891 ἀριθ. 11

ΑΙ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΙ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Μετάφρασις

ΙΩΑΝΝΟΥ Α. ΖΥΓΟΜΑΛΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΝΤΑΙ ΕΤΙ

Η ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ	ὑπὸ *Πέτρου Λοτῆ.*	Η ΛΙΣΒΩΝ	ὑπὸ *Ἀρμάνδου Dayot.*
ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ	» *τοῦ κόμητος δὲ Μουί.*	ΤΟ ΠΕΚΙΝΟΝ	» *Μαυρικίου Παλαιολόγου.*
ΤΟ ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΝ	» *τῆς βασιλίσσης Ἐλισάβετ τῆς Ρουμανίας.*	Η ΚΟΠΕΝΑΓΗ	» *Ἀνδρ. Michel.*
ΤΟ ΚΑΙΡΟΝ	» *Καμιλ. Πελλετάν.*	ΤΟ ΑΛΓΕΡΙΟΝ	» *M. Vahl*
Η ΒΙΕΝΝΗ	» *Ἰουλιέττας Ἀδάμ.*	Η ΣΤΟΚΧΟΛΜΗ	» *M. Barrés.*
Η ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΙΣ	» *Μελχιὸρ δὲ Βογκέ.*	ΤΟ ΜΕΞΙΚΟΝ	» *A. Genin.*
ΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟΝ	» *Καρόλου Δίλκε.*	Η ΓΕΝΕΥΗ	» *Edouard Rod.*
ΤΟ ΒΕΡΟΛΙΝΟΝ	» *Ἀντων. Proust.*	ΑΙ ΒΡΥΞΕΛΛΑΙ	» *Cam. Lemonnier.*
Η ΡΩΜΗ	» *Γαστὼν δὲ Βοασιέ.*	ΤΟ ΡΙΟΝ ΙΑΝΕΙΡΟΝ	» *de Santa Anna Nerv.*
Η ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ	» *τοῦ κόμητος δὲ Κερατρύ.*	Η ΚΑΛΚΟΥΤΑ	» *J. Darmesteter.*
ΤΟ ΤΟΚΙΟΝ	» *Ἰουδὶθ Γκωτιέ.*	Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΑ	» *Harald Hansen.*
ΤΟ ΑΜΣΤΕΛΟΔΑΜΟΝ	» *Ἐρρίκου Havard.*	Η ΜΑΔΡΙΤΗ	» *Ἐμιλίου Καστελάρ.*

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ ΛΕΩΝΗ